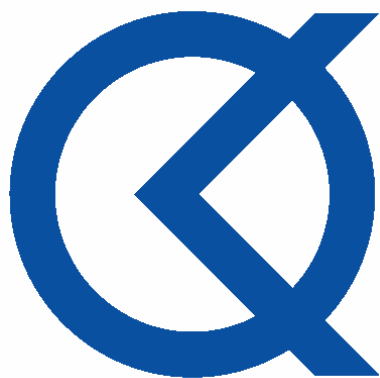

**URZĄD
OCHRONY
KONKURENCJI
I KONSUMENTÓW**

RAPORT Z DZIAŁALNOŚCI UOKIK W 2003 R.

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne	3
1. Urząd ochrony Konkurencji i Konsumentów: Informacje ogólne	5
1.1. Historia	5
1.2. Cele i zadania	6
1.3. Fakty i liczby.....	9
1.3.1. Fakty.....	9
1.3.2. Liczby.....	12
1.4. Podstawy prawne funkcjonowania UOKiK.....	14
1.4.1. Polityka konkurencji.....	14
1.4.2. Polityka konsumencka.....	17
1.4.3. Monitorowanie pomocy publicznej.....	20
1.4.4. Nadzór rynku	20
2. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów: przegląd działalności w 2003 roku	22
2.1. Realizacja zadań UOKiK.....	22
2.1.1. Polityka konkurencji.....	22
2.1.2. Polityka konsumencka.....	33
2.1.3. Monitorowanie pomocy publicznej.....	40
2.1.4. Nadzór rynku	44
2.2. Prace legislacyjne i współpraca międzyresortowa.....	49
2.2.1. Polityka konkurencji.....	49
2.2.2. Polityka konsumencka.....	51
2.2.3. Monitorowanie pomocy państwa	51
2.2.4. Nadzór rynku	52
2.2.5. Udział w pracach legislacyjnych innych resortów	53
2.2.6. Współpraca międzyresortowa	56
2.3. Komunikacja społeczna i współpraca międzynarodowa	56
2.3.1. Komunikacja społeczna	56
2.3.2. Współpraca z zagranicą	58
2.4. Odniesienia do raportów, analiz oraz innych dokumentów	59

SŁOWO WSTĘPNE

Rok 2003 upłynął w Urzędzie Ochrony Konkurencji i Konsumentów ('UOKiK', 'Urząd') pod znakiem intensywnych przygotowań do uczestnictwa w Europejskiej Sieci Konkurencji ('ECN'), która rozpocznie swoją działalność z dniem 1 maja 2004 r. W ramach owych przygotowań, w Departamencie Prawnym i Orzecznictwa Europejskiego przygotowany został projekt nowelizacji ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów ('ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów', 'ustawa', Dz. U. Nr 122, poz. 1319 ze zm.). Nowelizacja ta wejdzie w życie z dniem 1 maja 2004 r. i zapewni pełną zgodność polskiego prawa konkurencji z przepisami wspólnotowego rozporządzenia 1/2003 w sprawie wprowadzenia w życie zasad konkurencji określonych w artykule 81 i 82 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską. Dodatkowo, przedmiotowa nowelizacja umożliwi również wprowadzenie do ustawy wielu poprawek wynikających z trzyletnich doświadczeń Urzędu w jej implementacji. W ramach przygotowań do członkostwa w Sieci, w 2003 r. przeprowadzono również wiele szkoleń zarówno dla pracowników Urzędu jak również dla sędziów sądów powszechnych, którzy z dniem 1 maja 2004 r. otrzymają prawo do stosowania wspólnotowych przepisów konkurencji. Poza przygotowaniem do członkostwa w ECN, w 2003 r., tak jak i w poprzednich latach, prowadzone były liczne postępowania antymonopolowe mające na celu efektywne zwalczanie wszelkiego rodzaju praktyk ograniczających konkurencję, takich jak porozumienia kartelowe czy też nadużywanie przez przedsiębiorców pozycji dominującej. O skuteczności działań podejmowanych w tym obszarze świadczyć może fakt, iż w grudniu 2003 r. w wyniku prowadzonego postępowania organ antymonopolowy nałożył na Telekomunikację Polską S.A. karę w wysokości 7.000.000 PLN. Przedmiotowe postępowanie prowadzone było w związku z nadużywaniem przez TP S.A. pozycji dominującej na rynku usług telekomunikacyjnych świadczonych w sieci telekomunikacyjnej z integracją usług (ISDN).0

W zakresie polityki konsumenckiej podejmowane działania koncentrowały się na trzech obszarach: prowadzeniu postępowań z tytułu ochrony zbiorowych interesów konsumentów; zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, prowadzeniu postępowań w związku z występowaniem niedozwolonych postanowień umownych. W odniesieniu do ostatniego z wymienionych obszarów należy wspomnieć, iż w 2003 r. przeprowadzono szereg ogólnokrajowych badań wzorców umownych w wybranych sektorach gospodarki.

W 2003 r. działania w obszarze monitorowania pomocy publicznej przebiegały dwutorowo. Po pierwsze, trwały prace legislacyjne nad nową ustawą, która regulować będzie kwestie związane z udzielaniem pomocy publicznej w Polsce, po akcesji naszego kraju do struktur UE. Wtedy to organem zatwierdzającym udzielaną pomoc będzie Komisja Europejska. Po drugie, wydanych zostało kilkaset opinii na temat zgodności planowanej pomocy z ustawą z dnia 26 lipca 2002 r. o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców ('ustawa o pomocy publicznej', Dz. U. Nr 122, poz. 1319 ze zm.).

W 2003 r. niezwykle ważny obszar w pracach Urzędu stanowiła również koordynacja działań w zakresie nadzoru nad rynkiem. W Urzędzie opracowany został projekt ustawy o ogólnym bezpieczeństwie produktów. UOKiK uczestniczył również w pracach legislacyjnych prowadzonych przez inne resorty w związku z transpozycją dyrektyw nowego podejścia do polskiego porządku prawnego. Poza ww. pracami legislacyjnymi w 2003 r. prowadzono szereg postępowań administracyjnych w związku z pojawieniem się na polskim rynku produktów niebezpiecznych.

Mając na uwadze powyższe z prawdziwą przyjemnością oddaję w Państwa ręce niniejszy raport, w którym zebrane zostały szczegółowe informacje dotyczące prac Urzędu w ubiegłym roku. Ufam, iż raport ten przyczyni się do lepszego zrozumienia roli, odgrywanej przez UOKiK w zakresie ochrony konkurencji, kontrolowania pomocy publicznej udzielanej przedsiębiorcom, jak również szeroko rozumianej ochrony interesów konsumentów.

Cezary Banasiński

*Prezes
Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów*

1. URZĄD OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW: INFORMACJE OGÓLNE

1.1. Historia

W dniu 28 stycznia 1987 r. przyjęto ustawę o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym w gospodarce narodowej ('ustawa z 1987 r.', Dz. U. Nr 3, poz. 18 ze zm.). Ustawa ta nie obejmowała jednakże wszystkich aspektów polityki konkurencji (koncentrując się przede wszystkim na praktykach monopolistycznych) i była ona jedynie rozwiązaniem tymczasowym. Jednakże, na mocy przedmiotowej ustawy, po raz pierwszy w powojennej historii Polski, wyznaczony został organ antymonopolowy – Minister Finansów. W celu realizacji nowych funkcji w Ministerstwie Finansów powołany został Departament ds. Konkurencji. Wraz z uchwaleniem ustawy z 1987 r. rozpoczęte zostały prace nad projektem nowego, w pełni rozwiniętego prawa konkurencji.

Prace te zaowocowały uchwaleniem przez Sejm RP, w dniu 24 lutego 1990 r., nowej ustawy w dziedzinie konkurencji – ustawy o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym ('ustawa antymonopolowa', 'ustawa z 1990 r.', Dz. U. Nr 14, poz. 88 ze zm.). Ustawa ta była w dużej mierze wzorowana na europejskich standardowych rozwiązaniach stosowanych w zakresie polityki konkurencji, jako że obejmowała trzy główne obszary owej polityki: porozumienia antykonkurencyjne, nadużywanie pozycji dominującej oraz kontrolę koncentracji przedsiębiorstw. Zawierała ona jednak pewne rozwiązania, które były nakierowane na szczególne potrzeby Polski wynikające z procesu transformacji.

Przez kolejne dziesięć lat ustawa antymonopolowa wyznaczała ramy prawne implementacji polityki konkurencji w Polsce. Jednakże w świetle zbliżającego się przystąpienia Polski do UE (pociągającego za sobą wymóg pełnej harmonizacji przepisów polskiego prawa z *acquis communautaire*) uznano, że przyjęcie całkowicie nowego prawa konkurencji będzie najważniejszym rozwiązaniem. Dlatego też, w dniu 15 grudnia 2000 r. Sejm RP przyjął ustawę o ochronie konkurencji i konsumentów.

Przepisy, które nie były obecne w poprzedniej ustawie, a które zostały uwzględnione w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów, dotyczą między innymi:

- wprowadzenia definicji rynku właściwego (artykuł 4 ust. 8¹);
- umożliwienia Radzie Ministrów wyłączenia w drodze rozporządzenia niektórych sektorów spod zakazu nałożonego na mocy artykułu 5, tj. zakazu zawierania porozumień antykonkurencyjnych (tzw. rozporządzenia w sprawie wyłączeń grupowych);
- wyraźnego zakazu stosowania *zasady rozsądku* w sprawach dotyczących nadużywania pozycji dominującej (artykuł 8);
- wprowadzenia kategorii porozumień bagatelnych, tj. nie objętych ustawowym zakazem – za takie uważane są porozumienia pomiędzy konkurentami, jeżeli ich łączny udział w rynku nie przekracza 5%, jak również porozumienia pionowe, jeżeli łączny udział w rynku stron porozumienia nie przekracza 10%;
- podniesienia progu notyfikacyjnego, w przypadku zgłoszenia zamiaru koncentracji, do EUR 50.000.000 łącznego obrotu stron uczestniczących w koncentracji (dwukrotne zwiększenie w porównaniu do progu przewidzianego w ustawie antymonopolowej).

¹ Jeśli nie zostało wskazane inaczej, wszystkie artykuły, do których następuje odniesienie w niniejszym sprawozdaniu, pochodzą z ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Mocą ustawy antymonopolowej ustanowiono nowy, w pełni niezależny, ogólnokrajowy organ do spraw konkurencji – Urząd Antymonopolowy (dzisiejszy UOKiK). Od czasu powołania UOKiK, nieustannie poszerza się zakres kompetencji Urzędu i znacząco wzmacniają się jego uprawnienia do egzekwowania przepisów prawa.

Niewątpliwie najbardziej doniosłą zmianą roli Urzędu, jako organu współrealizującego rządową politykę gospodarczą, nastąpiła w 1996 r., kiedy jego zakres kompetencji został poszerzony o politykę ochrony konsumentów. W celu wypełniania nowych obowiązków utworzono Departament Polityki Konsumenckiej, a Urząd zmienił nazwę na używaną obecnie – Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Również w 1996 r. Główny Inspektor Inspekcji Handlowej został podporządkowany Prezesowi UOKiK. Posunięcie to zagwarantowało spójność realizacji polityki konsumenckiej, gdyż zgromadziło pod nadzorem jednej jednostki organizacyjnej wszystkie organy, do których zadań należy ochrona interesów konsumentów. W tym samym roku nastąpiło również przeniesienie kompetencji orzeczniczych z UOKiK na Prezesa Urzędu.

Po 1996 r. zakres kompetencji Prezesa UOKiK był jeszcze dwukrotnie poszerzany. W 2000 r., na mocy ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców (Dz. U. Nr 60, poz. 704), Prezes Urzędu rozpoczął monitorowanie pomocy publicznej w Polsce. W związku z powyższym, w ramach UOKiK utworzony został Departament Monitorowania Pomocy Publicznej.² W latach 2000-2003, w ramach polityki konsumenckiej realizowanej przez Prezesa UOKiK, stworzono również podstawy prawne i instytucjonalne systemu nadzoru rynku. System ten opiera się na dwóch ustawach: Ustawie z dnia 22 stycznia 2000 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów (obecnie ustawa z dnia 12 grudnia 2003 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów, Dz. U. Nr 229, poz. 2275), oraz ustawie z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności (Dz. U. Nr 166, poz. 1360 ze zm.), a jego pełne funkcjonowanie rozpocznie się wraz z dniem członkostwa Polski w UE.

1.2. Cele i zadania

Racją bytu Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów *jest zapewnianie podstaw dla warunków koniecznych do rozwoju nieskrępowanych, konkurencyjnych i równych stosunków między podmiotami gospodarczymi.*³ Cel ten ma być realizowany *w interesie publicznym, bowiem swobodna i nieskrępowana konkurencja jest jednym z nieodzownych filarów każdego systemu gospodarczego opartego na zasadzie wolnego rynku i wysokiej wydajności gospodarczej.*⁴

W szczególności powyższe oznacza: umacnianie konkurencji w sektorach strukturalnie konkurencyjnych; kontrolowanie poziomu koncentracji polskiej gospodarki; zwiększanie roli konkurencji w życiu gospodarczym Polski; ograniczanie zniekształceń gospodarczych powodowanych pomocą publiczną; propagowanie zasad uczciwej konkurencji; a także prawo uczestników polskiego rynku do gospodarczej swobody wyboru.

² Mocą decyzji Rządu z 1998 r. kompetencje w obszarze pomocy publicznej zostały przeniesione z Ministra Gospodarki na Prezesa UOKiK. W 1999 roku powołano w UOKiK Zespół Pomocy Publicznej, którego celem było pomaganie Ministerstwu Gospodarki w opracowywaniu projektu nowej ustawy o pomocy publicznej. Zespół został poszerzony i podniesiony do rangi niezależnego departamentu z chwilą wejścia w życie nowej ustawy.

³ *Raport o stanie konkurencji wraz z polityką konkurencji na lata 2002 – 2003*, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Warszawa 2001 (Sekcja IV).

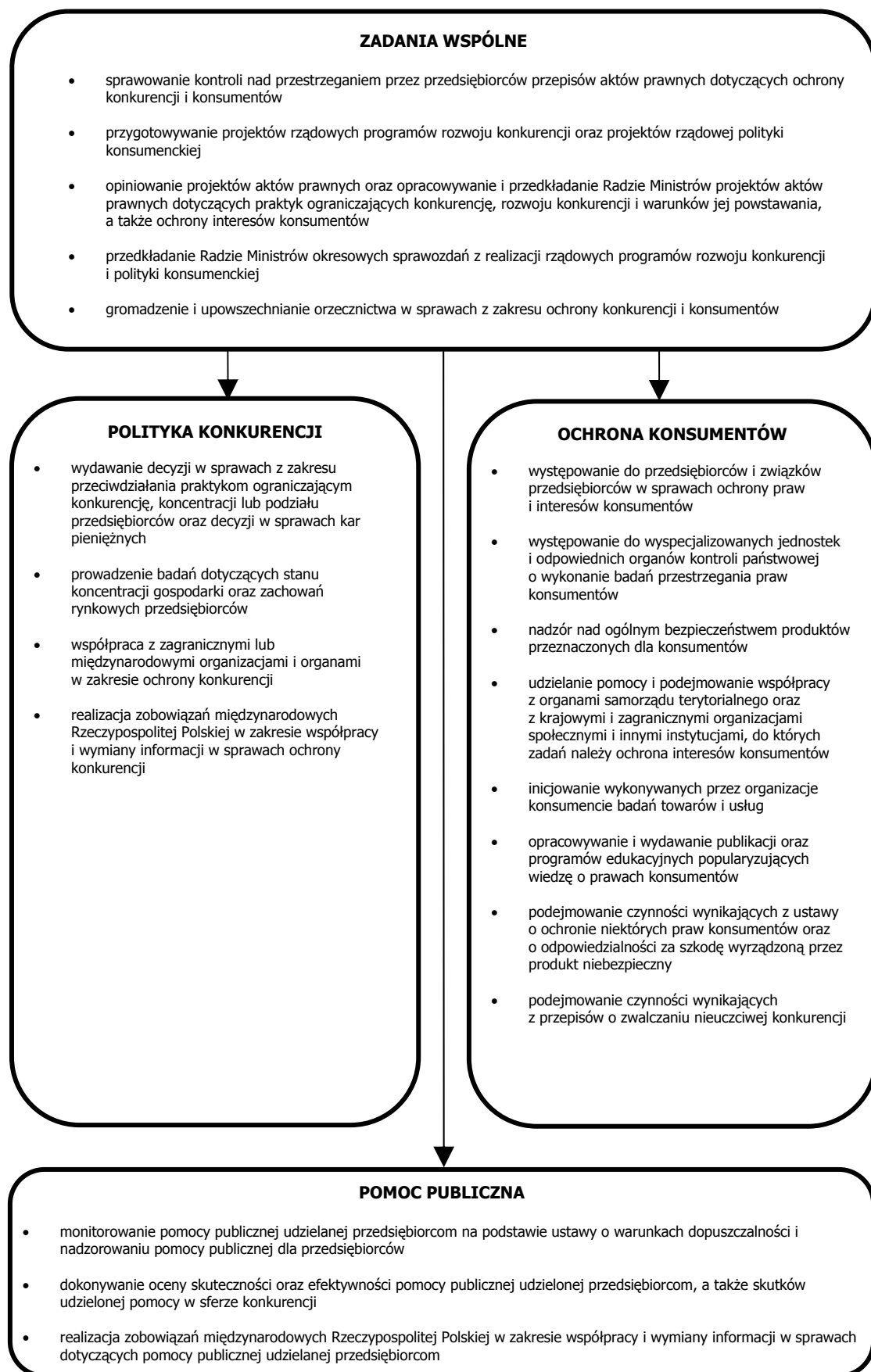
⁴ Ibidem.

Jednak w praktyce, z uwagi na jednoczesne wdrażanie przez Urząd zarówno polityki konkurencji, jak i polityki ochrony konsumentów, wspomniane powyżej cele gospodarcze zająbiają się z celami społecznymi polityki konsumenckiej, takimi jak: poprawa ochrony zdrowia i bezpieczeństwa ekonomicznego konsumentów; poszerzanie możliwości wyboru konsumentów; zajmowanie się społecznymi kosztami konsumpcji (tj. efektami zewnętrznymi procesu rynkowego).

Wyszczególnione powyżej cele UOKiK są odzwierciedlone w strukturze zadań wykonywanych przez Urząd, która została przedstawiona na poniższym schemacie.

SCHEMAT 1: STRUKTURA ZADAŃ WYKONYWANYCH PRZEZ UOKiK W 2003 R.

1.3. Fakty i liczby

1.3.1. Fakty

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów jest centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach ochrony konkurencji i konsumentów. Prezesem Urzędu jest Pan dr Cezary Banasiński, którego w wypełnianiu obowiązków wspierało w 2003 r. dwóch Wiceprezesów – Pani dr Ewa Kubis i Pani dr Elżbieta Ostrowska.

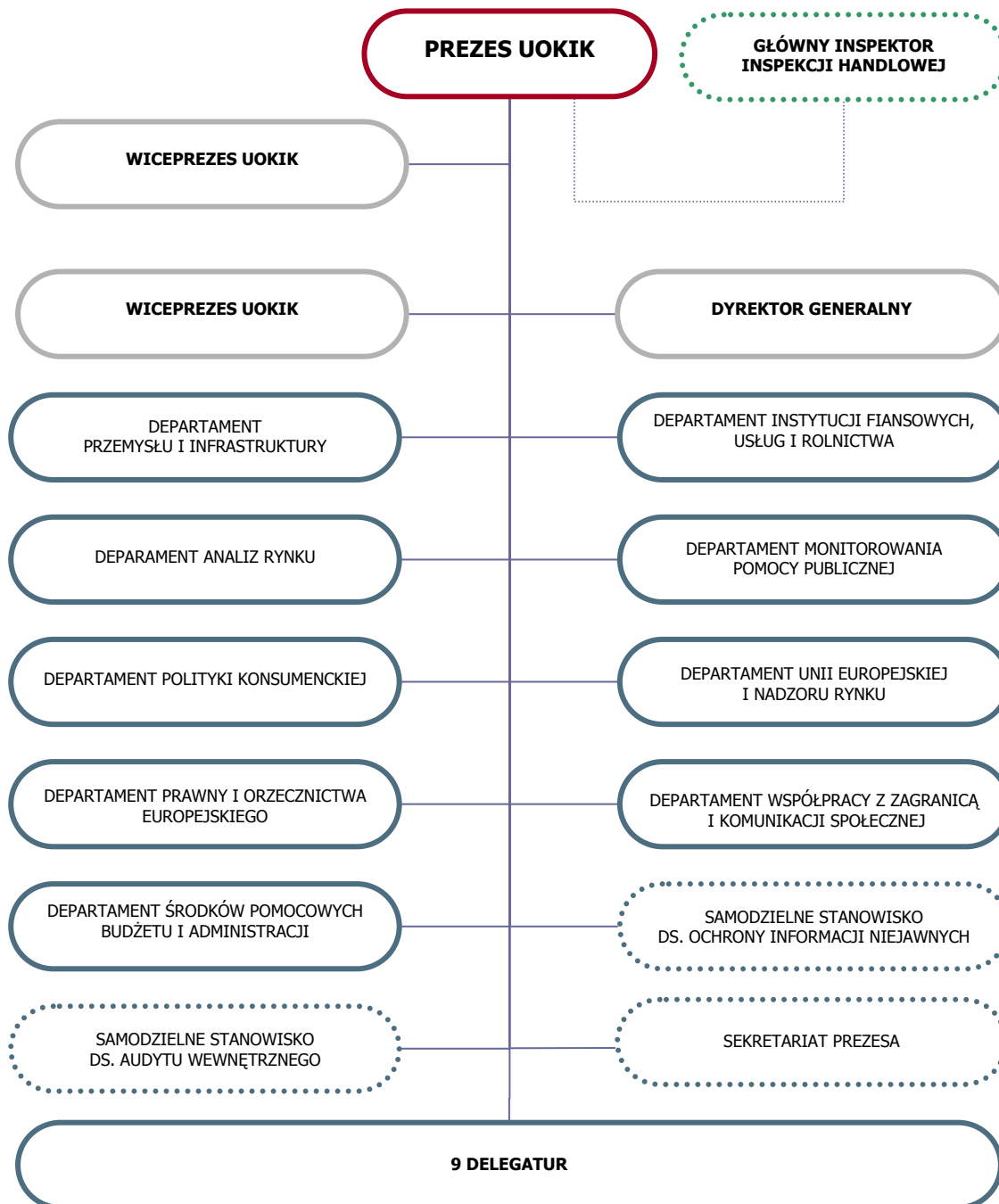
Prezes Urzędu jest wybierany w drodze konkursu spośród grona ekspertów z dziedziny prawa, ekonomii lub zarządzania *wyróżniających się wiedzą teoretyczną i doświadczeniem z zakresu gospodarki rynkowej oraz ochrony konkurencji i konsumentów*. Po desygnowaniu przez komisję konkursową, Prezes UOKiK powoływany jest przez Prezesa Rady Ministrów na pięcioletnią kadencję i odpowiada bezpośrednio przed nim.⁵ Do najważniejszych kompetencji Prezesa UOKiK należą: egzekwowanie przepisów polskiego prawa konkurencji; monitorowanie stanu koncentracji polskiej gospodarki; opracowywanie lub opiniowanie aktów prawnych, które choćby częściowo wchodzą w zakres kompetencji Prezesa Urzędu; przygotowywanie rządowych programów rozwoju polityki konkurencji i polityki konsumenckiej; doradzanie *ex-ante* w odniesieniu do środków antydumpingowych podejmowanych przez Ministra Gospodarki i Pracy; współpraca z zagranicznymi i krajowymi instytucjami w obszarze kompetencji Prezesa Urzędu.⁶ Ponadto Prezes UOKiK, mimo iż nie jest członkiem Rady Ministrów, jest zapraszany na posiedzenia Rady, jeśli w porządku obrad znajdują się kwestie związane z działalnością Urzędu. Jest on także członkiem stałego komitetu Rady Ministrów (organ doradczy).

Prezes ma wyłączne uprawnienia do podejmowania decyzji z zakresu ochrony konkurencji i konsumentów, a rolą Urzędu jest wspieranie jego działań. Prowadzenie postępowań wyjaśniających i antymonopolowych oraz przygotowywanie projektów decyzji w zakresie ochrony konkurencji zostało powierzone Departamentowi Przemysłu i Infrastruktury oraz Departamentowi Instytucji Finansowych Usług i Rolnictwa. Za realizację polityki konsumenckiej odpowiada Departament Polityki Konsumenckiej. Kompetencje Prezesa UOKiK w zakresie nadzoru nad bezpieczeństwem produktów, nadzoru nad rynkiem w zakresie dyrektyw nowego podejścia oraz kontrolowania jakości paliw ciekłych realizowane są przez Departament Unii Europejskiej i Nadzoru Rynku. Za monitorowanie pomocy publicznej odpowiada Departament Monitorowania Pomocy Publicznej. W zakresie analiz ekonomicznych departamenty orzecznicze UOKiK wspierane są przez Departament Analiz Rynku. Z kolei Departament Prawny i Orzecznictwa Europejskiego udziela porad prawnych w odniesieniu do najbardziej złożonych kwestii i wykonuje prawne analizy porównawcze.

⁵ Artykuł 24. Prezes UOKiK odpowiada przed Prezesem Rady Ministrów tylko jako organ administracji centralnej. Kontrola decyzji wydanych przez Prezesa występującego w roli organu antymonopolowego, stanowi wyłączną właściwość Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ('SOKiK').

⁶ Kompetencje Prezesa UOKiK i samego Urzędu w sposób bardziej szczegółowy zostały zilustrowane za pomocą Schematu 1 zawartego w niniejszym sprawozdaniu.

SCHEMAT 2: STRUKTURA ORGANIZACYJNA UOKiK W 2003 R.

Oprócz centrali w Warszawie, Urząd posiada dziewięć delegatur, których dyrektorzy są uprawnieni do wszczynania postępowań i wydawania decyzji w imieniu Prezesa UOKiK. Właściwość miejscowa delegatur obejmuje zwykle obszar 2 województw,⁷ a ich działalność koncentruje się w pierwszym rzędzie na badaniu praktyk wywierających wpływ na rynki lokalne znajdujące się w obrębie ich jurysdykcji. Prezes Urzędu zachowuje jednak prawo do przejmowania lub przekazywania spraw między delegaturami i centralą Urzędu.

SCHEMAT 3: WŁAŚCIWOŚĆ MIEJSCOWA DELEGATUR UOKiK

⁷ Polska jest podzielona na 16 województw. Właściwość miejscowa oraz rzeczowa delegatur została określona na mocy Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 ze zm.).

1.3.2. Liczby

Poniższe wykresy oraz tabela ilustrują poziom oraz strukturę zatrudnienia w UOKiK, jak również zmiany w poziomie zatrudnienia zachodzące w ciągu ostatnich 13 lat, tj. od chwili powołania Urzędu.

**SCHEMAT 4: ZATRUDNIENIE W UOKiK WEDŁUG GRUP WIEKOWYCH
(STAN NA 31 XII 2003 R.)**

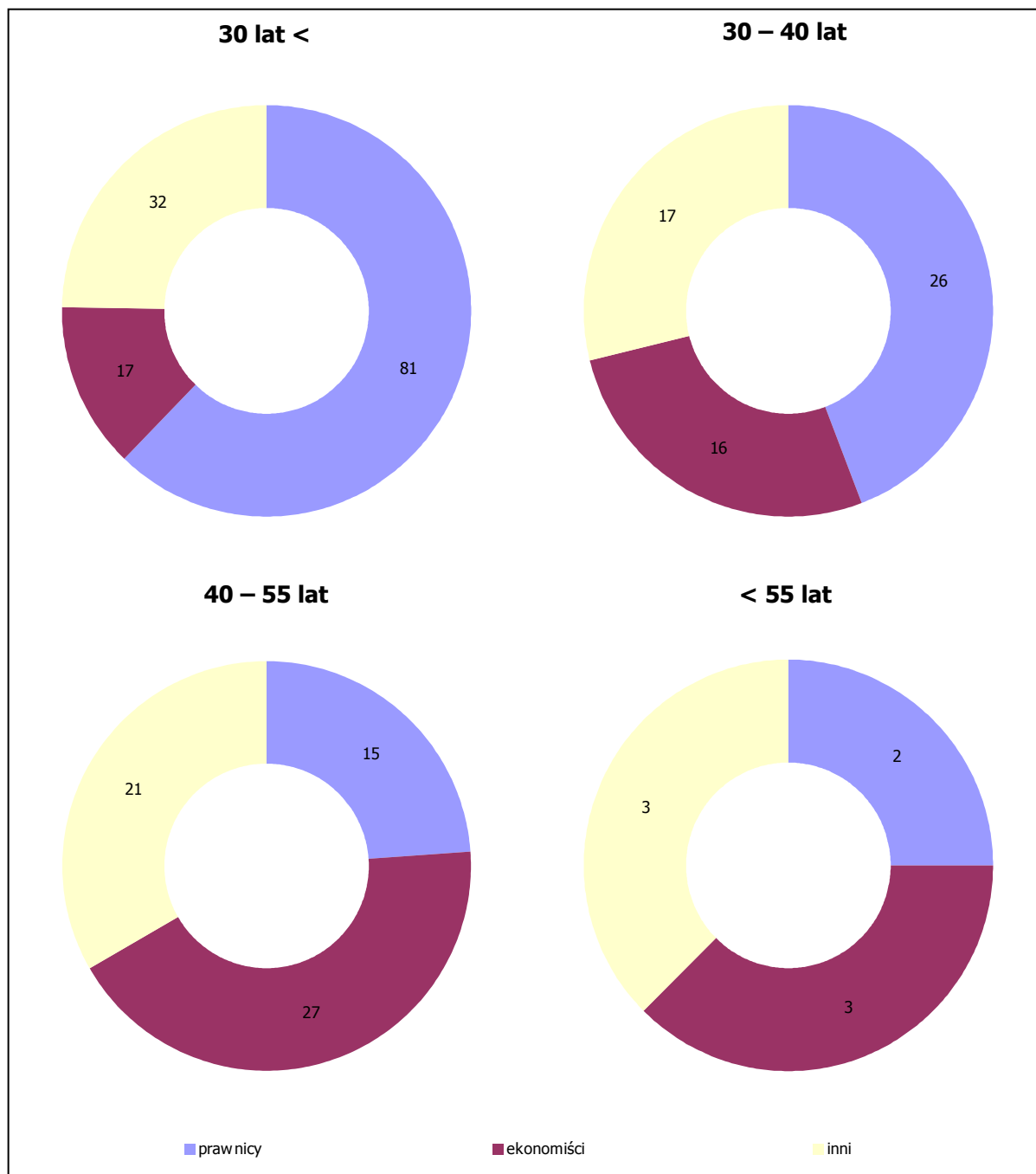
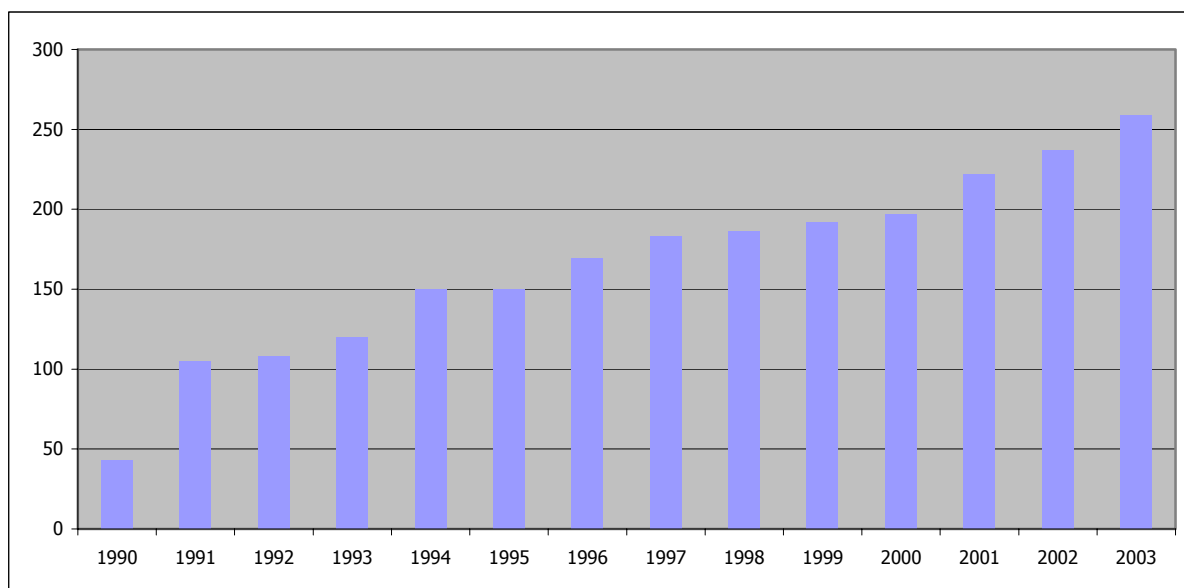

TABELA 1: ZATRUDNIENIE W UOKiK WEDŁUG ZAWODÓW (STAN NA 31 XII 2003)

	wartości absolutne	wartości procentowe
ogółem	259	100
ekonomiści	63	24
prawnicy	124	48
inne zawody	72	28

SCHEMAT 5: ZMIANY W ZATRUDNIENIU W UOKiK (W LATACH 1991 - 2003)

Od samego początku istnienia UOKiK, wysokość rocznego budżetu przeznaczonego na działalność Urzędu stale rosła. Tendencja ta pozwoliła Prezesowi Urzędu na nieustanne zwiększanie efektywności działań UOKiK. W poniższej tabeli przedstawiono informacje dotyczące wysokości budżetu UOKiK i jego jednostek zależnych w 2003 r.

TABELA 2: ROCZNY BUDŻET UOKiK W 2003 ROKU (W TYS. PLN)

wydatki ogółem	30.310
z czego:	
Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	20.256
Główny Inspektorat Inspekcji Handlowej	7.854
dotacje na działalność konsumenckich organizacji pozarządowych	2.200

1.4. Podstawy prawne funkcjonowania UOKiK

Niniejsza sekcja ma na celu przedstawienie odbiorcy raportu krótkiego opisu ram prawnych, w których obecnie realizowana jest polityka UOKiK (stan na 31 grudnia 2003 r.). Zmiany legislacyjne wynikające z projektów aktów prawnych opracowanych przez UOKiK w 2003 r. zostały szczegółowo opisane w sekcji 2.2. raportu.

1.4.1. Polityka konkurencji

Ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów jest podstawą prawną realizacji polityki konkurencji w Polsce. Akt ten jest w pełni zgodny z dorobkiem prawnym UE (*acquis communautaire*).

Aspekty polityki konkurencji objęte ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów można zasadniczo podzielić na dwa obszary. Po pierwsze, ustawa ta zapewnia podstawy do kontroli koncentracji. Po drugie, formułuje ona zakazy stosowania praktyk eliminujących lub ograniczających konkurencję (porozumienia antykonkurencyjne i nadużywanie pozycji dominującej) oraz określa otwarty katalog zachowań przedsiębiorców lub ich związków będących przejawem takich praktyk.

Ponadto, ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów określa również ogólne procedury wykonawcze, a także strukturę instytucjonalną dla realizacji polityki konkurencji w Polsce.

A: Kontrola koncentracji

Artykuł 19 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów stanowi, iż *Prezes Urzędu zakazuje, w drodze decyzji, dokonania koncentracji, w wyniku której powstanie lub umocni się pozycja dominująca na rynku, wskutek czego konkurencja na rynku zostanie istotnie ograniczona*. Niemniej jednak, nawet jeżeli planowana koncentracja spełnia kryterium zawarte w artykule 19 ust. 1, Prezes UOKiK może wyrazić zgodę na jej dokonanie jeżeli *przyczyni się ona do rozwoju ekonomicznego lub postępu technicznego, bądź też może ona wywrzeć pozytywny wpływ na gospodarkę narodową*.⁸

Zgodnie z ustawą zamiar dokonania koncentracji podlega zgłoszeniu Prezesowi UOKiK, jeżeli *łączny obrót przedsiębiorców uczestniczących w koncentracji w roku obrotowym poprzedzającym rok zgłoszenia przekracza równowartość EUR 50.000.000*.⁹

W 2003 r. ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów przewidywała zwolnienie przedsiębiorców z obowiązku notyfikacji w następujących przypadkach:

- jeżeli obrót przedsiębiorcy przejmowanego w wyniku koncentracji nie przekroczył na terytorium RP w żadnym z dwóch lat obrotowych poprzedzających zgłoszenie równowartości EUR 10.000.000; lub
- jeżeli łączny udział w rynku przedsiębiorców zamierzających dokonać koncentracji nie przekracza 20%; lub

⁸Artykuł 19 ust. 2.

⁹Artykuł 12 ust. 1.

- jeżeli koncentracja polega na czasowym nabyciu lub objęciu przez instytucję finansową akcji albo udziałów w celu ich odsprzedaży, jeżeli przedmiotem działalności gospodarczej tej instytucji jest prowadzone na własny lub cudzy rachunek inwestowanie w akcje albo udziały innych przedsiębiorców;¹⁰ lub
- jeżeli koncentracja polega na czasowym nabyciu przez przedsiębiorcę akcji lub udziałów w celu zabezpieczenia wierzytelności, pod warunkiem że nie będzie on wykonywał praw z tych akcji lub udziałów, z wyłączeniem prawa do ich sprzedaży; lub
- jeżeli koncentracja jest następstwem postępowania upadłościowego, z wyłączeniem przypadków, gdy zamierzający przejąć kontrolę jest konkurentem albo należy do grupy kapitałowej, do której należą również konkurenci przedsiębiorcy przejmowanego; lub
- jeżeli koncentracja dotyczy przedsiębiorców należących do tej samej grupy kapitałowej.¹¹

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów jest aktem prawnym o podstawowym znaczeniu dla procesu kontroli koncentracji w Polsce. Niemniej jednak niektóre zagadnienia o wysokim poziomie szczegółowości, związane z metodologią obliczania obrotu przedsiębiorców zgłaszających zamiar koncentracji jak również z samą procedurą notyfikacyjną uregulowane zostały na mocy odrębnych rozporządzeń Rady Ministrów.¹²

B: Praktyki antykonkurencyjne

Mocą artykułu 5 ust. 1 ustawy *zakazane są porozumienia, których celem lub skutkiem jest wyeliminowanie, ograniczenie lub naruszenie w inny sposób konkurencji na rynku właściwym*. Zakaz ustanowiony w artykule 5 ust. 1 działa w oparciu o otwarty katalog praktyk antykonkurencyjnych zapisany w dalszej części omawianego artykułu. Ponadto, ustawa mówi, iż wszelkie porozumienia objęte powyższym zakazem *są w całości lub w odpowiedniej części nieważne*.¹³

Z pod zakazu omówionego powyżej wyłączone są jednak porozumienia bagatelne, do której to kategorii zaliczane są porozumienia pomiędzy konkurentami, których łączny udział w rynku nie przekracza 5%, jak również porozumienia pionowe, jeżeli łączny udział stron w rynku nie przekracza 10%.¹⁴

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów przyznaje Radzie Ministrów prawo do wydawania rozporządzeń o wyłączeniach grupowych spod zakazu określonego w Artykule 5 ust.1 dla tych rodzajów porozumień, które *przyczyniają się do polepszenia produkcji, dystrybucji towarów lub do postępu technicznego lub gospodarczego, zapewniają nabywcy lub użytkownikowi odpowiednią część wynikających stąd korzyści*.¹⁵

¹⁰ Ustawa nakłada jednak na instytucję finansową obowiązek odsprzedaży owych akcji lub udziałów przed upływem roku od dnia ich nabycia. Ponadto, instytucja finansowa nie może wykonywać żadnych praw z w/w akcji lub udziałów z wyjątkiem prawa do dywidendy oraz praw, których wykonanie jest niezbędne w celu odsprzedaży w/w akcji lub udziałów.

¹¹ Zestawienie opracowane w oparciu o artykuł 13 pkt 1 do pkt 6.

¹² Rozporządzenia te zostały omówione w sekcji 2.2.1. raportu z działalności UOKiK w 2002 r.

¹³ Artykuł 5 ust. 2.

¹⁴ Artykuł 6 ust. 1.

¹⁵ Artykuł 7 ust. 1.

Ponadto, porozumienia te nie mogą nakładać na zainteresowanych przedsiębiorców *ograniczeń, które nie są niezbędne do osiągnięcia tych celów*,¹⁶ nie mogą one również stwarzać tym przedsiębiorcom *możliwości wyeliminowania konkurencji na rynku właściwym w zakresie znacznej części określonych towarów*.¹⁷

Rozporządzenia o wyłączeniach grupowych wydane dotychczas dotyczą następujących rodzajów porozumień: porozumienia dot. transferu technologii, porozumienia wertykalne, porozumienia dot. badań i rozwoju, porozumienia specjalizacyjne, porozumienia w sektorze ubezpieczeniowym oraz porozumienia w sektorze motoryzacyjnym.¹⁸

Ponadto, Prezes UOKiK może w drodze decyzji wyłączyć spod omówionego powyżej pojedyncze porozumienia nie objęte wyłączeniem grupowym. Niemniej jednak porozumienia objęte tego typu wyłączeniami muszą spełniać te same warunki, co porozumienia objęte wyłączeniami grupowymi.¹⁹

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów jednoznacznie zabrania również nadużywania pozycji dominującej przez przedsiębiorców posiadających taką pozycję na danym rynku. Na mocy artykułu 8 ust. 1 *zakazane jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym przez jednego lub kilku przedsiębiorców*. Co więcej ustęp 3 tego samego artykułu stanowi, iż *jakiegokolwiek czynności prawne będące przejawem nadużywania pozycji dominującej są w całości lub w odpowiedniej części nieważne*.

C: Kary pieniężne

Mocą artykułów 101 – 103 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes UOKiK ma prawo do wymierzania kar pieniężnych, w szczególności:

- kary za niedopełnienie przez przedsiębiorców obowiązku zgłoszenia planowanej koncentracji (w wysokości od EUR 1.000 do EUR 50.000);
- kary za stosowanie praktyk antykonkurencyjnych (w wysokości od EUR 1.000 do EUR 5.000.000, jednakże wysokość kary nałożonej na przedsiębiorstwo nie może przekroczyć 10% przychodu osiągniętego przezeń w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary);
- kary za uchybienia proceduralne (w wysokości od EUR 200 do EUR 5.000)
- kary za zwłokę w wykonaniu decyzji Prezesa UOKiK lub wyroku sądu (w wysokości od EUR 10 do EUR 1.000 za każdy dzień zwłoki);
- kary nakładane na osoby fizyczne pełniące funkcję kierowniczą (w wysokości nie przekraczającej dziesięciokrotności przeciętnego wynagrodzenia).

Należy również wspomnieć, że polskie prawo nie przewiduje możliwości stosowania sankcji kryminalnych w sprawach z zakresu stosowania praktyk antykonkurencyjnych.

¹⁶ Artykuł 7 ust. 1 pkt 1.

¹⁷ Artykuł 7 ust. 1 pkt 2.

¹⁸ W 2003 r. Rada Ministrów przyjęła rozporządzenie w sprawie wyłączenia określonych porozumień wertykalnych w sektorze pojazdów samochodowych spod zakazu porozumień ograniczających konkurencję. Listę wcześniejszych rozporządzeń dotyczących wyłączeń zbiorowych zawarto w raporcie z działalności UOKiK 2002 r.

¹⁹ Artykuł 11 ust. 2.

1.4.2. Polityka konsumencka

W polskim systemie prawnym nienaruszalność praw i obowiązków konsumentów zapisana została w ustawie zasadniczej. Artykuł 76 Konstytucji RP nakłada na władze publiczne obowiązek *ochrony konsumentów, użytkowników i najemców przed działaniami zagrażającymi ich zdrowiu prywatności i bezpieczeństwu oraz przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi*.

Zapis ten realizowany jest m.in. poprzez okresowe rządowe strategie wdrażania polityki konsumenckiej, Strategie te nakreślają ogólne ramy, w których w danym okresie implementowana ma być polityka konsumencka w Polsce.

Zdecydowana większość przypadków naruszeń interesów konsumentów pojawia się w relacjach pomiędzy konsumentami a przedsiębiorcami. W związku z tym, nienaruszalność praw konsumentów powinna być uwzględniona również w aktach prawnych adresowanych do przedsiębiorców. W Polsce tego typu zapisy zawarte zostały w ustawie z dnia 19 listopada 1999 r., Prawo o działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 101, poz. 1178 ze zm.). Artykuł 8 owej ustawy stwierdza, iż przedsiębiorca zobowiązany jest do prowadzenia działalności gospodarczej na zasadach *uczciwej konkurencji i poszanowania dobrych obyczajów oraz słuszych interesów konsumentów*.

Podstawowe ramy prawne implementacji polityki konsumenckiej w Polsce zapisane zostały w ustawie z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów. Jednakże, z uwagi na kompleksowość oraz obszerność zagadnień związanych z ochroną polityki konsumentów w Polsce niektóre jej aspekty zostały uregulowane za pomocą odrębnych aktów prawnych.

A: Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów

Zagadnienia dotyczące polityki ochrony konsumenckiej uregulowane mocą ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zasadniczo podzielić można na dwie dziedziny.

Po pierwsze ustawa definiuje podstawowe ramy instytucjonalne, w których wdrażana jest polityka konsumencka w Polsce. Artykuł 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów mówi, iż *Prezes Urzędu jest centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach ochrony konkurencji i konsumentów*.

Z uwagi na fakt, iż implementacja polityki konsumenckiej Polsce jest silnie zdecentralizowana, za jej wdrażanie w Polsce na mocy artykułu 32 ustawy odpowiedzialne są również: samorządy terytorialne (poprzez powiatowych i miejskich rzeczników konsumentów), organizacje konsumenckie oraz wszelkie inne instytucje *do których statutowych lub ustawowych zadań należy ochrona interesów konsumentów*. Wszystkie wyżej wymienione organizacje odpowiedzialne są przede wszystkim za implementację informacyjno-edukacyjnego aspektu polityki konsumenckiej. Funkcję koordynatora współpracy pomiędzy UOKiK a owymi instytucjami powierzono powołanej w 2003 r. Radzie Ochrony Konkurencji i Konsumentów ('ROKiK').²⁰

²⁰ ROKiK została usankcjonowana ustawowo wraz z uchwaleniem Ustawy o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz o zmianie niektórych innych ustaw (16 kwietnia 2004 r.) i zmieniono jej nazwę na Radę ds. Dobrych Praktyk Gospodarczych.

W skład ROKiK wchodzi m.in. organizacje pozarządowe zajmujące się problematyką ochrony praw konsumentów, przedstawiciele biznesu oraz kół akademickich, oraz Krajowa Rada Rzeczników Konsumentów.²¹ W 2003 roku, jednym z głównych zadań ROKiK była promocja kodeksów dobrych praktyk rynkowych, dobrowolnie przyjmowanych przez przedsiębiorców z różnych branż i sektorów gospodarki. Mają one przyczyniać się do ochrony praw i interesów konsumentów.

Jeżeli chodzi o rzeczników konsumentów, to poza działaniami wymienionymi powyżej pełnią oni również rolę adwokatów reprezentujących konsumentów w sprawach sądowych, z zakresu ochrony interesów konsumentów.²²

Po drugie począwszy od grudnia 2002 r. ustawa reguluje problematykę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.²³ Artykuł 23a ust. 1 mówi, że *przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy*. Ponadto, zgodnie z artykułem 23b, za praktyki takie uważa się w szczególności stosowanie wzorców umów, wpisanych do rejestru wzorców umów uznanych za niedozwolone.

B: Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji

W polskim systemie prawnym kwestie związane z nieuczciwą konkurencją zostały uregulowane w ustawie z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (tj. „Uznk”, Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503), która mówi, że *czynem nieuczciwej konkurencji jest działanie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami, jeżeli zagraża lub narusza interes innego przedsiębiorcy lub klienta*.²⁴ Ustawa ta zakazuje między innymi następujących czynów:

- wprowadzającego w błąd oznaczania przedsiębiorstwa;
- fałszywego lub oszukańczego oznaczania pochodzenia towarów lub usług;
- wprowadzającego w błąd oznaczania towarów lub usług;
- naruszania tajemnicy przedsiębiorstwa;
- naśladownictwa produktów;
- utrudniania osobom trzecim dostępu do rynku;
- wprowadzającej w błąd reklamy oraz reklamy porównawczej;²⁵
- zmuszania osoby trzeciej do rozwiązania umowy;
- sprzedaży premiowanej;
- loterii promocyjnych;
- sprzedaży lawinowej;
- spammingu;²⁶
- produkcji i marketingu niedozwolonych urządzeń dostępu warunkowego.²⁷

²¹ Udział w pracach ROKiK stanowi zaledwie jeden z wielu aspektów działalności Krajowej Rady Rzeczników Konsumentów. Głównym zadaniem Rady jest natomiast pełnienie funkcji organu opiniotwórczo-doradczego przy Prezesie UOKiK w zakresie spraw związanych z ochroną praw konsumentów na szczeblu samorządu lokalnego (artykuł 38).

²² Szczegółowe kompetencje rzeczników konsumentów omówione zostały w artykule 37.

²³ Dzięki w/w nowelizacji prawodawstwo polskie w omawianej dziedzinie zostało w pełni zharmonizowane z Dyrektywą Rady Europejskiej i Parlamentu Europejskiego (98/27/WE) z dnia 19 maja 1998 r. o wydawanych w celu ochrony zbiorowych interesów konsumentów nakazach zaprzestania szkodliwych praktyk.

²⁴ Artykuł 3 ust. 2 Uznk.

²⁵ Ten zapis ustawy w pełni implementuje Dyrektywę 97/55/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 6 października 1997 r. zmieniającą dyrektywę 84/450/EWG dotyczącą reklamy wprowadzającej w błąd w celu uwzględnienia reklamy porównawczej.

²⁶ Na podstawie artykułu 10 Ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz. U. z 2002r. Nr 144, poz. 1204 ze zm.).

²⁷ Nowelizacja Ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji wprowadzona na mocy odrębnej ustawy z dnia 5 lipca 2002 r. o ochronie niektórych usług świadczonych drogą elektroniczną opartych lub polegających na dostępie warunkowym (Dz. U. Nr 126, poz. 1068 ze zm.). „Urządzenia niedozwolone” w rozumieniu ustawy to sprzęt lub oprogramowanie zaprojektowane lub przystosowane, aby umożliwić korzystania z usług chronionych bez uprzedniego upoważnienia usługodawcy.

Organem właściwym dla rozpatrywania spraw z zakresu Uznk są sądy powszechne RP. W przypadku dokonania czynu nieuczciwej konkurencji artykuł 19 ust. 3 pkt. 1 Uznk daje Prezesowi UOKiK możliwość wystąpienia z roszczeniami do sądu, jeżeli przedmiotowy czyn narusza w jakikolwiek sposób interesy konsumentów.

C: Niedozwolone postanowienia umowne (artykuł 384 – 385⁽³⁾ k.c.)

Mocą ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny²⁸ (Dz. U. Nr 22, poz. 271 ze zm.), znowelizowane zostały przepisy kodeksu cywilnego w zakresie niedozwolonych wzorców umownych. W związku z powyższym, obecnie w polskim systemie prawnym problematyka wzorców umownych uregulowana jest w artykuł 384 – 385⁽³⁾ kodeksu cywilnego.

Artykuł 385 kodeksu cywilnego w nowym brzmieniu jest odzwierciedleniem postanowień zawartych w Dyrektywie 93/13/EEC, które mówią o wymogu sporządzania wzorców umownych w sposób jasny i zrozumiały. Jest on również zgodny z zapisami dyrektywy 85/374/EEC, harmonizującej prawodawstwo państw członkowskich w zakresie odpowiedzialności za produkty wadliwe.

Zgodnie z nowymi przepisami wzorzec umowny ustalony przez jedną ze stron wiąże drugą stronę, jeżeli zostanie jej doręczony przy zawarciu umowy. Za wzorzec umowy uznaje się w szczególności ogólne warunki umów, wzory umów i regulaminy. Obowiązku omówionego powyżej nie stosuje się jedynie do umów powszechnie zawieranych z konsumentami w drobnych bieżących sprawach życia codziennego.

W świetle informacji przedstawionych powyżej, klauzula o niedozwolonych postanowieniach umownych stanowi swego rodzaju generalne ograniczenie podstawowej zasady prawa cywilnego, czyli zasady swobody umów. Zakłada ona bowiem, iż konsument nie jest związany postanowieniami umowy, które nie były uzgodnione indywidualnie a kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszający jego interesy. Za niedozwolone postanowienia umowne nie mogą być jednak uznane postanowienia określające główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, pod warunkiem jednak, że zostały sformułowane jednoznacznie.

W kodeksie cywilnym zapisany został katalog przykładowych niedozwolonych postanowień umownych.²⁹ Jest to tzw. *szara lista* postanowień umownych, które *w razie wątpliwości* będą uznane za niedozwolone. Przepis ten ujęty został w formie klauzuli interpretacyjnej, zgodnie z którą, wątpliwości co do dopuszczalności posłużenia się klauzulą w obrocie konsumenckim mają być rozstrzygnięte w kierunku uznania ocenianego postanowienia za niedozwolone postanowienie umowne. Wątpliwości co do charakteru klauzuli będą istniały zawsze na wypadek sporu między stronami czy zgłoszenia zarzutu przez konsumenta.

Ustawa o ochronie niektórych praw konsumentów wprowadziła również nowelizację kodeksu postępowania cywilnego, gdzie w dziale IVa - *Postępowanie w sprawach gospodarczych* znalazły się przepisy regulujące postępowanie w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone.

²⁸ Ustawa wspomniana powyżej stanowi transpozycję Dyrektywy 97/7/EEC Parlamentu Europejskiego i Rady Europejskiej z dnia 20 maja 1997 r. o ochronie konsumentów w odniesieniu do umów zawieranych na odległość, oraz Dyrektywy Rady Europejskiej 85/577/EEC z dnia 20 grudnia 1985 r. w sprawie ochrony konsumentów w umowach zawieranych poza siedzibą przedsiębiorstwa

²⁹ Artykuł 385³ pkt. 1 – 23 k.c.

Powództwo w sprawie może wytoczyć każdy, kto według oferty pozwanego mógłby zawrzeć z nim umowę zawierającą kwestionowane postanowienie. Do wytoczenia powództwa uprawnione są także organizacje konsumenckie, powiatowy lub miejski rzecznik konsumentów, a także Prezes UOKiK.

1.4.3. Monitorowanie pomocy publicznej

Z dniem 27 lipca 2002 roku weszła w życie nowa ustawa o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców ('ustawa o pomocy publicznej', Dz. U. Nr 141, poz. 1177 ze zm.). Zakazuje ona wszelkich form pomocy publicznej, które mogą istotnie naruszyć konkurencję lub znacznie utrudnić jej rozwój.

Ustawa o pomocy publicznej ustanawia Prezesa UOKiK organem nadzorującym warunki udzielania pomocy publicznej w Polsce, w zakresie ich zgodności z ustawą o pomocy publicznej oraz umowami międzynarodowymi, których Polska jest stroną. Obecnie do obowiązków Prezesa UOKiK należy również zbieranie, rejestrowanie i przetwarzanie informacji dotyczących udzielonej pomocy, a także ocena jej skuteczności. Kompetencje Prezesa UOKiK w zakresie monitorowania pomocy publicznej określa też ustawa o restrukturyzacji niektórych należności publiczno-prawnych, zgodnie z którą decyzje o zakończeniu restrukturyzacji dla danego przedsiębiorcy podlegają opiniowaniu przez Prezesa UOKiK, w trybie artykułu 25 ustawy o pomocy publicznej.

W 2003 roku konieczne było przygotowanie nowej ustawy o pomocy publicznej, ze względu na wymogi związane z członkostwem Polski w UE (sekcja 2.2).

1.4.4. Nadzór rynku

Jeden z wymogów przystąpienia Polski do unijnego rynku wewnętrznego stanowiło stworzenie efektywnego systemu nadzoru rynku. System ten ma na celu kontrolę wyrobów wprowadzonych do obrotu, pod kątem ich zgodności z wymogami dotyczącymi bezpieczeństwa i zasadniczymi wymaganiami. Jego wprowadzenie na terenie całej UE przyczynia się do znoszenia barier technicznych w handlu i eliminowania nieuczciwej konkurencji, a zatem umożliwia swobodny obrót towarami na wewnętrznym rynku UE. Dodatkowo, sprawnie funkcjonujący system nadzoru rynku efektywnie chroni interesy konsumentów, pracowników i przedsiębiorców.

System wprowadzony w Polsce opiera się zasadniczo na dwóch ustawach: ustawie z dnia 12 grudnia 2003 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów (Dz. U. Nr 229, poz. 2275) oraz ustawie z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności (Dz. U. Nr 166, poz. 1360 ze zm.).

Ustawa o ogólnym bezpieczeństwie produktów kierowana jest do producentów i sprzedawców produktów wprowadzanych do obrotu na terytorium RP i nakłada na nich obowiązek zadbania o to, by produkty wprowadzane do obrotu były bezpieczne, tzn. nie stwarzały żadnego zagrożenia dla konsumentów przy normalnym lub możliwym do przewidzenia sposobie użytkowania.

Zgodnie z tą ustawą, producenci dostarczają konsumentom i sprzedawcom właściwą i pełną informację umożliwiającą im ocenę zagrożeń związanych z produktem w czasie normalnego lub możliwego do przewidzenia sposobu i okresu używania, jeżeli takie zagrożenia nie są, bez odpowiedniego ostrzeżenia, natychmiast zauważalne, oraz informację dotyczącą możliwości przeciwdziałania tym zagrożeniom.

Ponadto producenci podejmują również działania mające na celu niezwłoczne wycofanie produktu z obrotu, jeżeli produkt stwarza lub mógłby stwarzać zagrożenie dla życia lub zdrowia konsumenta.

Sprzedawcy natomiast, zobowiązani są do współdziałania z właściwymi organami oraz producentami w zakresie zapewnienia zgodności produktu z ogólnymi wymaganiami bezpieczeństwa. Sprzedawca nie powinien dostarczać produktów, które nie spełniają tych wymagań i jest zobowiązany przyjmować dostarczone przez konsumentów informacje o produktach niebezpiecznych a następnie przekazywać je producentom i właściwym organom.

Zgodnie z w/w ustawą organem sprawującym nadzór nad bezpieczeństwem produktów jest Prezes UOKiK.

Drugą podstawą systemu nadzoru rynku wyrobów wprowadzonych do obrotu, podlegających zasadniczym wymaganiom, określonym w dyrektywach nowego podejścia,³⁰ jest ustawa o systemie oceny zgodności, która określa sposób działania i organizacji polskiego systemu. Organem monitorującym system nadzoru jest Prezes UOKiK, który organizuje współpracę pomiędzy organami wyspecjalizowanymi.³¹ Działania tych organów zmierzają do skutecznego eliminowania z obrotu wyrobów, które nie spełniają zasadniczych lub szczegółowych wymagań.

³⁰ Dyrektywy Nowego Podejścia zawierają zasadnicze wymagania dotyczące wyrobów. Niektóre z nich wprowadzają specjalne oznaczenie wyrobów znakiem CE, co pozwala na swobodny ich przepływ na terenie całej UE, bez konieczności dodatkowych badań.

³¹ Organy wyspecjalizowane to: wojewódzcy inspektorzy Inspekcji Handlowej; inspektorzy pracy; Prezes Urzędu Regulacji Telekomunikacji i Poczty; organy Inspekcji Ochrony Środowiska; Prezes Urzędu Transportu Kolejowego; organy nadzoru budowlanego; Prezes Wyższego Urzędu Górniczego; dyrektorzy urzędów morskich.

2. URZĄD OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW: PRZEGLĄD DZIAŁALNOŚCI W 2003 ROKU

2.1. Realizacja zadań UOKiK

2.1.1. Polityka konkurencji

A: Zwalczanie praktyk antykonkurencyjnych

Statystyka:

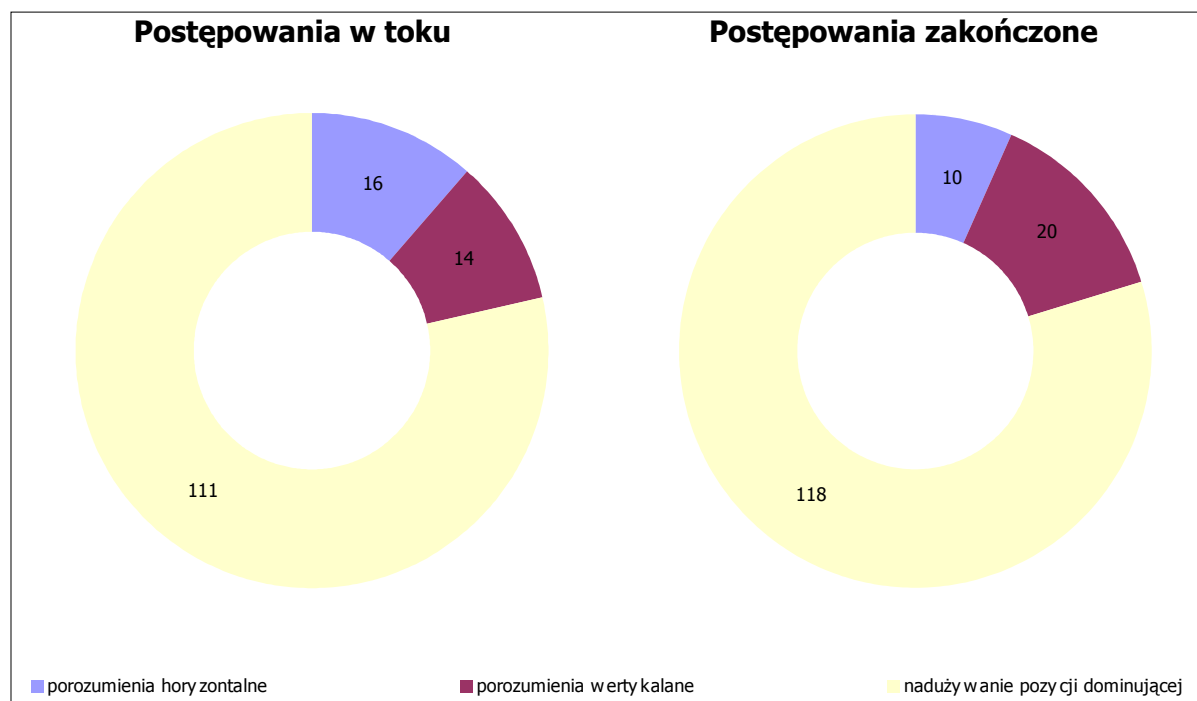
W 2003 roku, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydał 188 decyzji w sprawach dotyczących praktyk ograniczających konkurencję.

TABELA 3: STRUKTURA DECYZJI WYDANYCH PRZEZ PREZESA UOKiK W 2003 R.

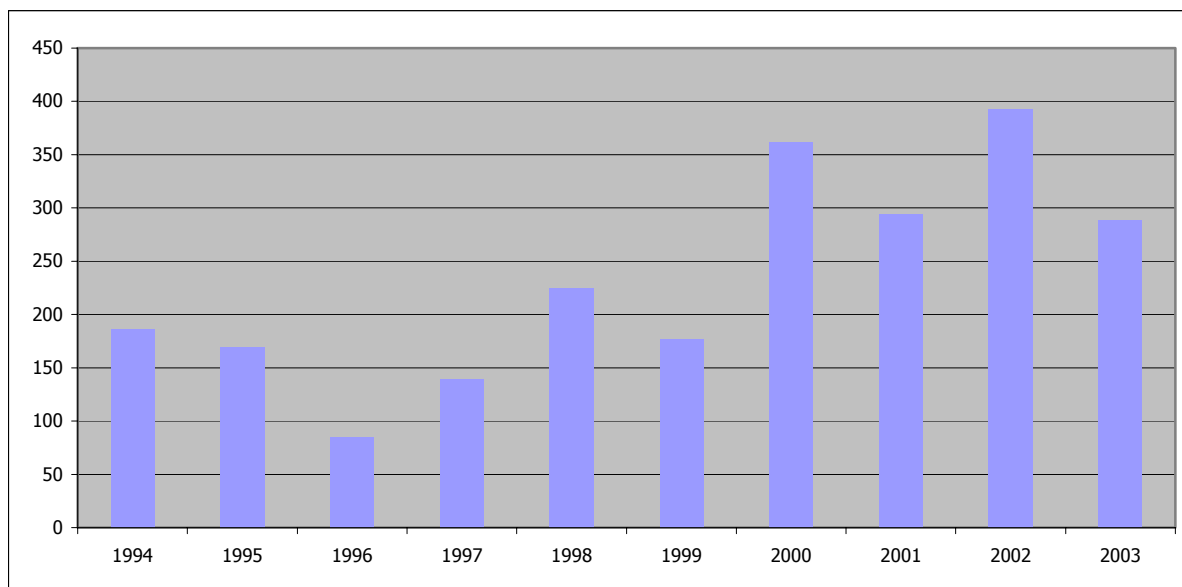
rodzaj decyzji typ praktyki	stwierdzono stosowanie praktyk antymonopolowych	nie stwierdzono stosowania praktyk	odmówiono wszczęcia postępowania	umorzono postępowanie	stwierdzono zaniechanie stosowania praktyki	razem
porozumienia horyzontalne	5	2	1	5	2	15
porozumienia wertykalne	15	3	5	0	0	23
nadużycie pozycji dominującej	51	31	39	12	17	150

Łącznie, w 2003 r., w UOKiK prowadzono 289 postępowań antymonopolowych, z czego 148 zostało zakończonych do 31 grudnia 2003 r. Spośród owych 289 postępowań 60 dotyczyło porozumień ograniczających konkurencję, a 229 nadużywania pozycji dominującej.

SCHEMAT 6: STRUKTURA POSTĘPOWAŃ PROWADZONYCH W UOKiK (STAN NA 31 GRUDNIA 2003 R.).

SCHEMAT 7: ILOŚĆ POSTĘPOWAŃ Z TYTUŁU ZWALCZANIA PRAKTYK ANTYKONKURENCYJNYCH PROWADZONYCH PRZEZ UOKiK W LATACH 1994-2003

W wyniku prowadzonych postępowań Prezes UOKiK nałożył w 2003 r. kary pieniężne na łączną kwotę 11.299.590 PLN.

Przegląd interesujących postępowań:

W 2003 r., sprawy prowadzone przez UOKiK dotyczyły m.in.: antykonkurencyjnych praktyk na rynku mediów, a w szczególności zapisów w umowach o świadczenie usług reklamowych. W porównaniu z rokiem 2002, przeprowadzono mniej postępowań dotyczących rynku usług telekomunikacyjnych, co wiąże się (ze stopniowym) wchodzeniem na rynek nowych operatorów. Postępowania antymonopolowe dotyczyły również niektórych usług świadczonych przez zakłady opieki zdrowotnej oraz korporacje zawodowe.

Jeśli chodzi o nadużycia pozycji dominującej, postępowania w tym zakresie dotyczyły przede wszystkim spraw z sektora usług telekomunikacyjnych, towarowego transportu kolejowego, czy dystrybucji energii.

Porozumienie horyzontalne I: Rynek usług komunalnych

Postępowanie antymonopolowe przeciwko Gminie Rybnik i Gminie Żory, po przeprowadzonym postępowaniu wyjaśniającym, zostało wszczęte z urzędu w sierpniu 2002 r., w związku z antykonkurencyjnym charakterem porozumienia zawartego między gminami. Przedmiotowe porozumienie regulowało zasady współpracy przy organizacji transportu lokalnego, między miastami Rybnik i Żory. W porozumieniu ustalono, że przedsiębiorcy, którzy nie wygrają lub nie przystąpią do przetargu organizowanego przez te gminy na obsługę linii komunikacyjnych Żory-Rybnik-Żory, nie będą mogli prowadzić działalności transportowej na tym obszarze³¹.

³¹ Jeden z zapisów wspomnianego porozumienia stanowił, iż przedsiębiorcy zainteresowani świadczeniem usług transportowych na terenie w/w gmin muszą przystąpić do przetargu. Zawarcie takiego sformułowania w porozumieniu uniemożliwiało świadczenie w/w usług mniejszym przewoźnikom, którzy nie spełniali warunków wstępnych ustalonych w procedurze przetargowej.

W toku postępowania stwierdzono, iż porozumienie to miało na celu wyeliminowanie, bądź ograniczenie konkurencji na rynku zarobkowego przewozu osób na danej linii komunikacyjnej. W tej sytuacji, przy ograniczonej konkurencji, obie gminy mogły kształtować wysokość cen za bilety oraz decydować o jakości świadczonych usług.

Ponadto, przedsiębiorcy ('przewoźnicy'), którzy wygrali przetarg na obsługę tej linii, mogli nieodpłatnie korzystać z przystanków autobusowych, stanowiących własność obu gmin. To z kolei, osłabiało pozycję konkurencyjną pozostałych przedsiębiorców korzystających z tych przystanków, ponieważ gmina obciążała ich kosztami związanymi z eksploatacją tych przystanków. W konsekwencji postanowienia umowy doprowadziły do zachwiania konkurencji między przewoźnikami, poprzez niezgodne z rachunkiem ekonomicznym różnicowanie kosztów oferowania przedmiotowych usług, przedkładające się na nieuzasadnione różnice cen.

W czasie trwania postępowania antymonopolowego, gminy zaniechały praktyki polegającej na zwolnieniu z opłat za korzystanie z przystanków autobusowych przedsiębiorców objętych porozumieniem. Postępowanie kontynuowano w związku z antykonkurencyjnym charakterem porozumienia między gminami na rynku przewozów komunalnych, oraz w związku z wnioskiem wniesionym przez poszkodowanego przedsiębiorcę.

W wyniku postępowania, Prezes UOKiK wydał decyzję, w której uznano działania gmin Rybnik i Żory za praktykę ograniczającą konkurencję i nałożono na obie gminy kary pieniężne.

Porozumienie horyzontalne II: Rynek prywatnych przewozów osobowych

Ciekawym przypadkiem antykonkurencyjnego porozumienia horyzontalnego, była sprawa dotycząca przedsiębiorstw taksówkowych w Bydgoszczy.

Po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego, Prezes UOKiK, uznał za naruszającą ustawę, praktykę w/w przedsiębiorców polegającą na zawarciu porozumienia o charakterze antykonkurencyjnym. Porozumienie dotyczyło rynku indywidualnych przewozów osób taksówkami w Bydgoszczy, a jego celem i skutkiem było ustalenie jednolitych opłat za przejazd taksówką (zakres przedmiotowy porozumienia obejmował opłatę początkową oraz opłatę naliczaną za 1 km w taryfie dziennej).

Należy również wspomnieć, iż w trakcie postępowania antymonopolowego, do delegatury zgłosił się jeden z uczestników kartelu, który dzięki współpracy z UOKiK uniknął nałożenia nań kary.

W wyniku przeprowadzonego postępowania, Prezes UOKiK stwierdził stosowanie praktyki i nakazał jej zaniechanie. Z uwagi na czasowe opóźnienie związane z koniecznością zapoznania się przez UOKiK z zeznaniami taksówkarzy, na podstawie, których Urząd miał ustalić wysokość kar nałożonych na przedsiębiorców, wszczynano osobne postępowania nakładające kary pieniężne na poszczególne przedsiębiorstwa taksówkowe. W trakcie trwania postępowania, stwierdzono zaniechanie stosowania zakazanej praktyki przez kilku uczestników omawianego kartelu.

Porozumienie horyzontalne III: Rynek drożdży piekarskich

W 2003 r., UOKiK wykrył kartel cenowy zawiązany przez producentów drożdży piekarskich. Na podstawie informacji prasowych o równoczesnym, 30-40% podniesieniu cen drożdży przez pięciu z ośmiu producentów działających na tym rynku w Polsce³² oraz po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego, Prezes UOKiK wszczął postępowanie antymonopolowe przeciw sześciu producentom i sprzedawcom (posiadającym łącznie 94% rynku relevantnego), w zakresie ustalania cen zbytu drożdży piekarskich.

Podwyżki, według producentów spowodowane były wzrostem cen półproduktów oraz koniecznością poniesienia kosztów podwyższenia standardów produkcji i adaptacji prowadzonej działalności do wymogów unijnych. Ponadto uczestnicy kartelu dowodzili, iż podwyżki te nie wynikały z implementacji jakiegokolwiek porozumienia, ale stanowiły niezależne decyzje rynkowe.

Prowadzone z urzędu postępowanie antymonopolowe wykryło praktykę, polegającą na zawarciu porozumienia, którego skutkiem było ograniczenie konkurencji na rynku drożdży piekarskich poprzez ustalenie bezpośrednio cen sprzedaży tego produktu. Prezes UOKiK uznał tę praktykę za ograniczającą konkurencję i nakazał zaniechania jej stosowania. Ponadto, nałożył on na każdego uczestnika kartelu kary pieniężne.

Porozumienie wertykalne I: Rynek paliwowy

Jedną z ciekawszych spraw prowadzonych przez UOKiK w 2003 r., jeśli chodzi o porozumienia wertykalne było postępowanie dotyczące sektora paliwowego. Prezes UOKiK wszczął postępowanie z urzędu, przeciwko Rafinerii Gdańskiej S.A., będącej jednym z największych polskich producentów paliw (obecnie Grupa LOTOS), oraz 12 przedsiębiorcom ('firmy dystrybucyjne'), z którymi współpracowała w/w rafineria. Podstawą wszczęcia postępowania była umowa o współpracy handlowej w zakresie dystrybucji olejów smarowych, zawarta między wyżej wymienionymi podmiotami. Porozumienie zawierało zapisy, w sposób pośredni, ustalające warunki odsprzedaży olejów smarowych. Wprowadzało ono również mechanizmy ochrony terytorium kontraktowego, co mogło prowadzić do podziału rynku zbytu.

Na mocy omawianej umowy przedsiębiorstwa ustaliły, wielkość maksymalnych upustów od cen zbytu proponowanych przez Rafinerię Gdańską, które to upusty były udzielane klientom firmy dystrybucyjnej, przez co określiły i stosowały minimalne ceny odsprzedaży towarów. Ponadto, mocą porozumienia przedsiębiorcy dokonali podziału rynków zbytu, co uniemożliwiło przedsiębiorcy prowadzenie biernej sprzedaży towarów objętych umową poza przydzielonym mu jego wyłącznym terytorium kontraktowym.³³ Sieć dystrybucyjna obejmowała terytorium całej Polski i dotyczyła zarówno bezpośrednich jak i pośrednich kanałów sprzedaży.

Po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego, uznano omówione powyżej postanowienia umowne oraz wynikające z nich praktyki na krajowym rynku dystrybucji olejów smarowych za naruszenie prawa konkurencji i stwierdzono zaniechanie stosowania praktyki z dniem 31 grudnia 2002 r.

³² Warto zauważyć, iż rynkiem geograficznym sprzedaży drożdży piekarskich, dla wszystkich producentów, jest obszar całego kraju.

³³ Sprzedaż bierną należy tutaj rozumieć jako reagowanie przez przedsiębiorcę na zamówienia przychodzące od klientów spoza przydzielonego obszaru.

Porozumienie wertykalne II: Rynek urządzeń elektromechanicznych

Postępowanie antymonopolowe wszczęte zostało z urzędu, w związku z badaniem rynku produkcji i sprzedaży pilarek. Przedmiotowe badanie dało podstawy do sądzenia, iż niektóre z praktyk stosowanych na rynku mogą mieć charakter antykonkurencyjny. W trakcie badania szczególną uwagę zwrócono na działalność firmy Electrolux Poland S.A ('Electrolux'), jako podmiotu dysponującego znaczną pozycją na badanym rynku. Postępowaniem antymonopolowym objęta została firma Electrolux oraz sześciu dystrybutorów jej produktów, a jego zakres przedmiotowy stanowiło domniemanie zawarcia niedozwolonego porozumienia dystrybucyjnego na krajowym rynku sprzedaży ręcznych pił łańcuchowych.

Zakazane porozumienie polegało na ustalaniu cen odsprzedaży (ceny detalicznej) pił łańcuchowych marki Husqvarna oraz zakazie umieszczania przez dystrybutorów w ofertach sprzedaży pił łańcuchowych pochodzących od innych producentów.

Porozumienie dystrybucyjne dotyczyło tylko jednego produktu danej marki, a ponieważ udział w sprzedaży produktów tej marki nie przekraczał 30%, w rozumieniu firmy Electrolux, opisana wyżej sprzedaż pilarek Husqvarna nie stanowiła naruszenia ustawy antymonopolowej. Ponadto, ta forma sprzedaży, według firmy, pozwoliła na ustabilizowanie ceny produktu na stosunkowo niskim poziomie w porównaniu z innymi krajami.

Stworzona sieć dystrybucji miała charakter selekcji jakościowej, ale był to system otwarty, więc nie ograniczał w świetle ustawy zasad konkurencji. Natomiast warunki odsprzedaży stanowiły naruszenie konkurencji. W wydanej w tej sprawie decyzji, Prezes UOKiK stwierdził istnienie praktyki ograniczającej konkurencję, oraz nałożył na firmę Electrolux karę pieniężną w kwocie 200.000 PLN.

Porozumienie wertykalne III: Rynek transportu samochodowego

W 2003 r., Prezes UOKiK wszczął z urzędu postępowanie przeciwko firmie STALEXPORT-TRANSROUTE Autostrada S.A., pełniącej funkcję operatora autostrady A-4. Sprawa dotyczyła porozumienia ograniczającego konkurencję, które w/w firma zawarła z 4 przedsiębiorcami świadczącymi usługi pomocy drogowej. Naruszenie konkurencji w tym przypadku polegało na wspólnym ustalaniu cen za korzystanie z usług pomocy drogowej, podziale rynku usług pomocy drogowej na płatnym odcinku autostrady A-4 oraz ograniczaniu dostępu do rynku świadczenia usług pomocy drogowej przedsiębiorcom nie objętym porozumieniem.

W toku postępowania ustalono, że operator bez przeprowadzenia przetargu zawarł umowy z czterema przedsiębiorcami o wyłączność na holowanie pojazdów z autostrady. Spowodowało to, że inni przedsiębiorcy - konkurenci, mieli poważnie ograniczoną możliwość świadczenia tych samych usług.

Umowy zostały skonstruowane w taki sposób, że przedsiębiorcy holujący pojazdy na autostradzie mieli wyznaczone swoje rejony, co skutkowało brakiem jakiegokolwiek konkurencji między nimi. Ponadto wprowadzono wspólny cennik, gdzie stawki opłat za świadczone usługi holowania pojazdów znacznie przewyższały ceny pobierane przez innych przedsiębiorców działających na rynku.

A zatem, korzystający z autostrady konsumenci nie mieli możliwości zamówienia usług u innych przedsiębiorców trudniących się pomocą drogową i zobowiązani byli do zapłaty wygórowanych cen wynikających z braku konkurencji na rynku.

Prezes UOKiK wydał decyzję, w której zakazał w/w działań. Decyzja ta w chwili obecnej nie jest prawomocna.

Nadużywanie pozycji dominującej I: Rynek usług telekomunikacyjnych

W 2003 roku rozpoczęto postępowanie antymonopolowe przeciw Telekomunikacji Polskiej S.A., niegdyś przedsiębiorstwu państwowemu, które zajmuje pozycję dominującą na rynkach usług telekomunikacyjnych.

W związku z licznymi skargami abonentów, Prezes UOKiK wszczął postępowanie wyjaśniające w sprawie jednostronnego wprowadzenia przez TP S.A. zmian do regulaminu świadczenia usług oferowanych przez TP S.A. w oparciu o technologię ISDN ('usługi ISDN'). W ramach wprowadzonych zmian, zlikwidowane zostały niektóre plany taryfowe, a ich abonenci zostali przeniesieni do innych planów, mniej korzystnych pod względem cenowym.

Spółka, informując abonentów o wprowadzanych zmianach regulaminu i cennika, nie wspomniała o możliwości wypowiedzenia umowy, ani nie wskazała podstawy prawnej swojego działania, co mogło wywołać przekonanie wśród abonentów, iż nie mogą sprzeciwić się poczynaniom spółki, ponieważ postępuje ona zgodnie z podpisaną przez nich umową.

Jak wykazało postępowanie, na ogólnopolskim rynku świadczenia usług ISDN działają operatorzy niezależni od TP S.A. Jednakże ich udział w rynku jest niewielki (ok. 8%). Usługa ISDN może być przy tym świadczona jedynie przez operatora ostatniej mili, posiadającego bezpośredni dostęp do abonenta. Tylko ten operator może zakończyć linię abonencką po stronie abonenta odpowiednim modemem sieciowym oraz po stronie centrali zakończeniem linii, co jest warunkiem niezbędnym do świadczenia usługi. Inni operatorzy telekomunikacyjni, działający na rynku krajowym nie posiadają bezpośredniego dostępu do abonentów, a ich usługi mogą być świadczone wyłącznie za pośrednictwem TP S.A.³⁴ Tak więc, pomimo istnienia na rynku alternatywnych operatorów świadczących usługi ISDN, TP S.A. świadczy te usługi z reguły w warunkach monopolu naturalnego. Tym samym, w sposób oczywisty spółka posiada pozycję dominującą na rynku.

Zdaniem Prezesa UOKiK, TP S.A. umieszczając w umowie postanowienie, zgodnie z którym zmiana cen świadczonych usług nie stanowi zmiany treści umowy, a zatem nie wymaga zgody drugiej strony umowy, narzuciła drugiej stronie umowy nieuczciwy, zakazany przez prawo warunek. Prezes UOKiK wydał decyzję, w której uznał zmiany warunków umowy o świadczenie usług ISDN, w trakcie jej obowiązywania, za praktykę ograniczającą konkurencję i stanowiącą przykład nadużywania pozycji dominującej przez TP S.A. Prezes UOKiK nakazał omawianej firmie zaniechania antykonkurencyjnej praktyki.

Jednocześnie decyzji Prezesa UOKiK został nadany rygor natychmiastowej wykonalności, a na Spółkę nałożono karę w wysokości 7.000.000 PLN.

³⁴ W Polsce, jedynym operatorem ostatniej mili jest TP S.A.

Nadużywanie pozycji dominującej II: Rynek usług pocztowych

W 2003 roku, w związku ze skargą Powiatu Strzeleckiego, Prezes UOKiK wszczął postępowanie przeciwko Państwowemu Przedsiębiorstwu Użyteczności Publicznej Poczta Polska ('Poczta').

Postępowanie administracyjne wobec w/w przedsiębiorcy dotyczyło zarzutu wykorzystywania pozycji dominującej na rynku przesyłek pocztowych opłacanych w formie skredytowanej i narzucanie uciążliwych warunków umów przynoszących Poczcie nieuzasadnione korzyści.

W trakcie postępowania ustalono, że czynności wykonywane przez pracownika urzędu nadawczego w związku z obsługą przesyłek opłacanych w formie skredytowanej nie odbiegają tak, jak wykazywała to Poczta, od trybu przyjmowania listów poleconych opłacanych znaczkami pocztowymi, a więc nie generują one żadnych dodatkowych kosztów. W związku z czym stwierdzono, że Poczta Polska w ramach opłaty dodatkowej nie może obciążać nadawcy dodatkowymi kosztami, które wynikają z obiegu dokumentów i wewnętrznych procedur Poczty.

Ponadto Poczta argumentowała, iż podstawą do pobierania opłaty dodatkowej od początku jej istnienia były wewnętrzne akty prawne tej instytucji. Uznano jednakże, iż zwyczaj pobierania opłaty dodatkowej za nadawanie przesyłek za opłatą skredytowaną jest zwyczajem dominującego przedsiębiorcy i jako taki nie może stanowić argumentu za uznaniem legalności narzucania spełnienia dodatkowego świadczenia przez nadawców.

W decyzji kończącej postępowanie stwierdzono stosowanie przez Państwowe Przedsiębiorstwo Użyteczności Publicznej Poczta Polska praktyki ograniczającej konkurencję, polegającej na uzależnieniu zawarcia umowy w sprawie nadawania przesyłek za opłatą skredytowaną od zobowiązania się nadawcy do uiszczania nieuzasadnionej opłaty za czynności dodatkowe związane z obsługą przesyłek pocztowych opłacanych w tej formie. Prezes UOKiK wydał nakaz zaniechania praktyki. Z uwagi na publicznoprawny charakter omawianej decyzji, jej postanowienia wiążą Poczta Polską w jej relacjach wszystkich stosunku do wszystkich jej obecnych i przyszłych kontrahentów.

Nadużywanie pozycji dominującej III: Sektor energetyczny

W związku z podejrzeniem nadużywania pozycji dominującej na lokalnym rynku dostaw energii elektrycznej, Prezes UOKiK przeprowadził z urzędu postępowanie antymonopolowe przeciwko Zakładowi Energetycznemu Kraków S.A. ('ZE Kraków')

W toku postępowania ustalono, iż ZE Kraków w relacjach z klientami stosuje przygotowany przez siebie formularz umowy o sprzedaż energii elektrycznej. Formularz ten zawiera postanowienia, opracowane jednostronnie przez ZE Kraków, które zostały wprowadzone w życie, bez możliwości ich negocjowania przez konsumentów. W wyniku analizy treści wzorca umowy ustalono, iż przedsiębiorstwo ZE Kraków narzucało odbiorcom indywidualnym uciążliwe warunki świadczenia usług, w świetle których prawa i obowiązki stron w zakresie sposobu rozliczeń i okresów rozliczeniowych określała taryfa dla energii elektrycznej ZE Kraków, przy czym taryfy tej nie dostarczano odbiorcom, a jej zmiana nie wymagała zmiany postanowień umowy. Ponadto stwierdzono, iż ZE Kraków nie uwzględnia w w/w umowach postanowień dotyczących: jakości, niezawodności i ciągłości dostarczania i odbioru energii oraz odpowiedzialności stron za niedotrzymanie warunków umowy.

W ocenie organu antymonopolowego powyższe działania były sprzeczne z przepisami, w oparciu o które działają dostawcy energii elektrycznej. Przepisy te wyraźnie określają wymogi, którym muszą odpowiadać umowy o sprzedaż energii elektrycznej.

Zdaniem organu antymonopolowego działania ZE Kraków, będącego monopolistą na lokalnym rynku dostaw energii elektrycznej, stanowiły przejaw nadużywania pozycji dominującej. Uwzględniając powyższe, w wydanej w tej sprawie decyzji Prezes UOKiK uznał działania ZE Kraków S.A. za ograniczające konkurencję. Należy tutaj wspomnieć, iż jeszcze przed wydaniem decyzji w rzeczonyj sprawie ZE Kraków uzupełnił treść wzorca umowy sprzedaży energii elektrycznej oraz zmiany te wprowadził w życie. Na uwagę zasługuje, fakt iż stanowisko Urzędu potwierdzone zostało wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydanym w analogicznej sprawie. Decyzja jest prawomocna.

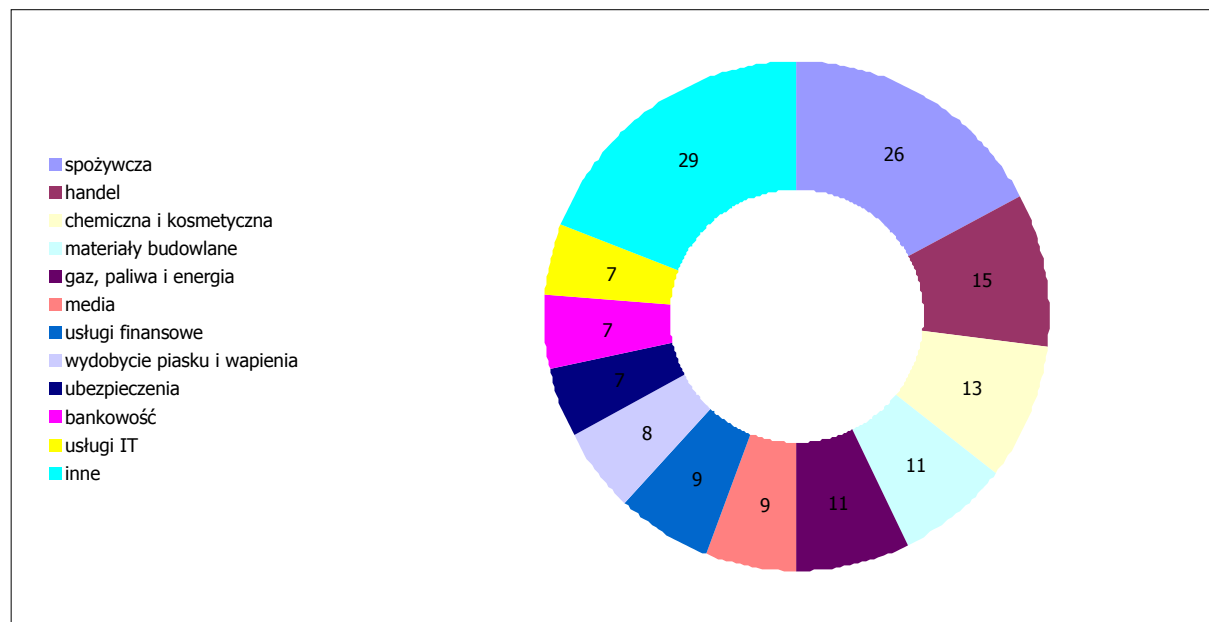
B: Kontrola koncentracji przedsiębiorców

Statystyka:

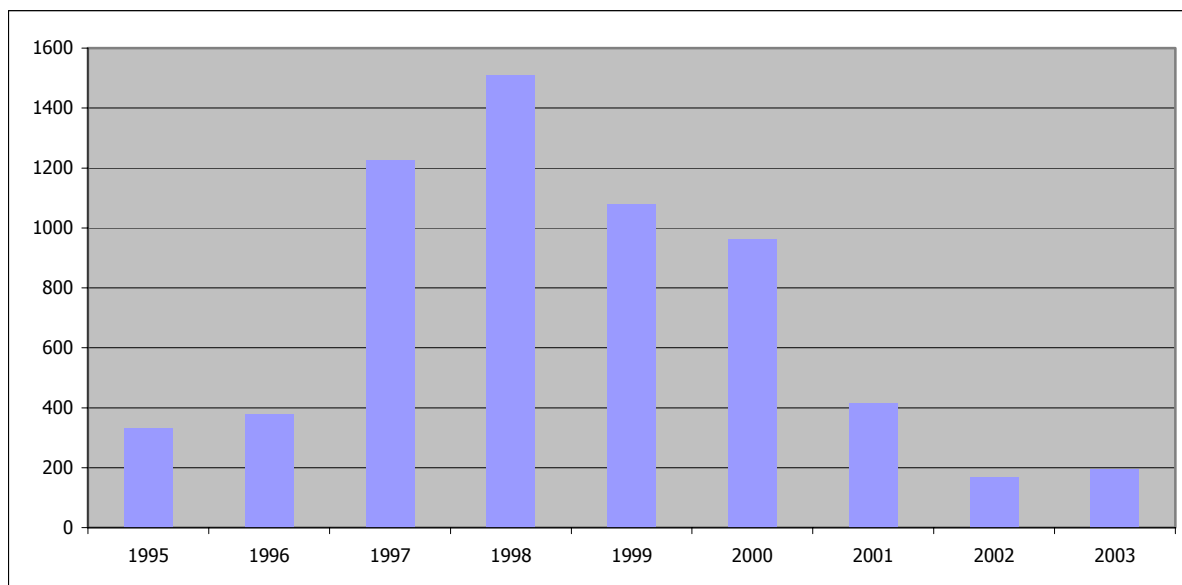
W 2003 roku, Prezes UOKiK rozpatrzył łącznie 194 sprawy dotyczące koncentracji. Żadna ze 151 decyzji wydanych w w/w sprawach nie zakazywała koncentracji:

- w 149 przypadkach Prezes UOKiK wyraził zgodę na dokonanie koncentracji;
- w 2 przypadkach Prezes wydał zgodę warunkową.

SCHEMAT 8: DECYZJE UOKiK DOTYCZĄCE KONCENTRACJI, WYDANE W 2003 R., WG BRANŻ

SCHEMAT 9: ILOŚĆ POSTĘPOWAŃ PROWADZONYCH PRZEZ UOKiK W ZWIĄZKU Z KONTROLĄ KONCENTRACJI W LATACH 1995-2003

Przegląd interesujących postępowań:

W 2003 roku zaobserwowano spadek spraw dotyczących koncentracji przedsiębiorców na rynku mediów i usług telekomunikacyjnych. Koncentracje, wynikające z reakcji przedsiębiorców na zbliżającą się perspektywę włączenia Polski do Wewnętrznego Rynku UE, miały miejsce w sektorach przemysłowych: produkcji stali, farmaceutycznym, produkcji cementu czy sektorze chemicznym.

W sektorze transportu, koncentracje dotyczyły przedsiębiorstw przewozów lotniczych, natomiast w sektorze energetyki koncentracje wynikały z implementacji sektorowych programów rządowych (koncentracje horyzontalne), bądź też były to transakcje eksterytorialne (paliwa).

Największą aktywność w zakresie koncentracji, zaobserwowano w sektorze rolno-spożywczym, oraz w zakresie działalności usługowo-komercyjnej. Odnotowano liczne przykłady koncentracji na rynku produktów rolno-spożywczych. Doszło również do licznych łączeń hipermarketów, hoteli i dystrybutorów leków.

Rynek mediów

W 2003 r. UOKiK opiniował kolejne transakcje przejęcia 2 lokalnych radiostacji, przez przedsiębiorstwo Agora S.A., w celu rozszerzenia działalności radiowej grupy kapitałowej Agory.

Oceniając niniejszą koncentrację i jej skutki na rynkach lokalnych i krajowym, UOKiK uznał, iż przejęcie przez Agorę dwóch lokalnych spółek radiowych (z województw małopolskiego i świętokrzyskiego) nie wywrze negatywnych skutków na konkurencję na rynku rozpowszechniania programów radiowych i rynku reklamy na danym obszarze, ponieważ są one rynkami konkurencyjnymi, a Agora nie posiada tam udziałów w żadnej radiostacji lokalnej działającej na obszarze obydwu województw, więc koncentracja nie umocni jej pozycji, np.: poprzez zwiększenie liczby radiostacji, ani nie wpłynie negatywnie na strukturę rynku sieci lokalnych nadawców.

Z punktu widzenia przepisów antymonopolowych poszczególne rynki mediów (prasa, radio, telewizja) stanowią rynki odrębne, natomiast mają one element wspólny, jakim jest reklama, dlatego w postępowaniu zwrócono szczególną uwagę na to, czy możliwe jest przenoszenie siły rynkowej przedsiębiorcy działającego na kilku rynkach medialnych.

Agora prowadzi działalność na wielu rynkach medialnych, przy czym rynkiem konglomeratowym dla Agory jest rynek dzienników ogólnopolskich (40% rynku). W celu dokładnej analizy przedmiotowej koncentracji, zbadano zatem możliwości powiązań oraz ewentualne oddziaływanie na siebie rynku dzienników o zasięgu ogólnokrajowym i rynku radiowego, z szczególną uwagą na reklamę – element wspólny dla obu tych rynków.

Jednak, oceniając ewentualny wpływ silnej pozycji Agory na rynku reklamy publikowanej w prasie codziennej na jej udział w rynku reklamy radiowej, organ antymonopolowy nie dopatrywał się zagrożeń. Prezes UOKiK uznał, iż na rynku reklamy, stworzenie wspólnej oferty reklamowej przez Agorę nie może dojść do skutku bez zainteresowania tego typu usługą ze strony reklamodawców. A gdyby nawet do tego doszło, to podjęcie przez Agorę takiego przedsięwzięcia powinno przynieść obniżenie kosztów reklamy zarówno prasowej, jak i radiowej. A zatem stanowiłoby to bodziec prokonkurencyjny, który wymusiłby na konkurentach Agory obniżanie cen reklamy.

Ponadto należy pamiętać, iż to reklama telewizyjna jest uznawana przez reklamodawców za lepszy sposób dotarcia do klienta. Zatem, mając na uwadze pozytywne aspekty łączenia reklamy radiowej i prasowej przez Agorę, oraz potencjalny dostęp reklamodawców do innego rodzaju mediów nie stwierdzono zagrożenia dla konkurencji, wynikającego z silnej pozycji Agory na ogólnopolskim rynku gazet codziennych i angażowaniu się w przedsięwzięcia związane z rynkiem radiowym.

Rynek piwa

W 2003 roku, UOKiK rozpatrywał koncentrację w sektorze piwa. Sprawa dotyczyła przejęcia przez Heineken International B.V. z siedzibą w Holandii, kontroli nad austriackim przedsiębiorstwem Getranke Beteiligungs AG.

Koncentracja ma charakter eksterytorialny, jednakże z uwagi na fakt, iż przedsiębiorcy w niej uczestniczący posiadają w Polsce spółki zależne (zajmujące się produkcją i dystrybucją piwa), podlega ona obowiązkowi zgłoszenia organowi antymonopolowemu. W postępowaniu, jako rynek właściwy wyznaczony został krajowy rynek produkcji piwa.

Prezes UOKiK wydał zgodę na planowaną koncentrację. W decyzji uwzględniono przesłanki dotyczące struktury podmiotowej rynku, udział w rynku i istniejącą konkurencję, w skali krajowej.

Stwierdzono, iż na rynku piwa funkcjonuje kilkudziesięciu producentów piwa o znacznym potencjale produkcyjnym, porównywalnym do potencjału którym łącznie dysponowali uczestnicy koncentracji, zapewniając konsumentom alternatywne źródła zaopatrzenia i swobodę wyboru. Ponadto, ustalono, iż spodziewany udział w rynku, po koncentracji osiągnie poziom 37%, a więc poniżej progu 40% (domniemanie uzyskania pozycji dominującej).

Ponadto, stwierdzono, iż otwarcie rynku, w związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, oraz spodziewana eliminacja ograniczeń importowych, zwiększy otwartość rynku na konkurencję zewnętrzną.

Koncentracja ta jest przykładem potwierdzającym panującą w europejskim przemyśle browarniczym tendencję konsolidacyjną, która z uwagi na swobodny przepływ osób i towarów w dużej części Europy wchodzi w etap rozszerzenia działalności na skalę międzynarodową.

Rynek utylizacji odpadów

W marcu 2003 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydał decyzję wyrażającą zgodę na dokonanie koncentracji, polegającej na przejęciu przez firmy Rethmann Recycling Sp. z o.o., kontroli nad 19 spółkami należącymi do Grupy Lobbe, w tym nad Zakładem Robót Komunalnych Sp. z o. o.

Warunkiem wydania zgody na koncentrację przedsiębiorstw było wyzbycie się do 31 grudnia 2004 r. przez Rethmann Recycling Sp. z o.o. kontroli nad spółką Zakład Robót Komunalnych Sp. z o.o. Decyzja zobowiązuje również firmę Rethmann Recycling do przedstawienia Prezesowi Urzędu informacji o sposobie realizacji przedstawionego warunku, w terminie nie dłuższym niż 30 dni od daty jego wykonania.

Rynkiem produktowym, na który przedmiotowa koncentracja wywiera wpływ, jest rynek wywozu odpadów komunalnych, przy czym wpływ ten dotyczy rynków geograficznych regionu Opola i Łodzi, oraz miasta Łodzi. W ocenie UOKiK na dwóch pierwszych rynkach regionalnych koncentracja mogła spowodować wzmocnienie pozycji rynkowej Rethmann Recycling Sp. z o.o., co nie powinno jednak skutkować osiągnięciem pozycji dominującej.

Inaczej natomiast kształtowała się sytuacja w Łodzi, gdzie w wyniku dokonanej koncentracji jej uczestnicy osiągnęli łącznie ponad 53% udział w rynku wywozu odpadów komunalnych. Biorąc pod uwagę, że koncentracja może wywołać negatywne skutki dla konkurencji, poprzez powstanie w jej wyniku pozycji dominującej, Prezes Urzędu zdecydował o wydaniu zgody warunkowej.

C: Odwołania od decyzji Prezesa UOKiK

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

W 2003 r. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydał 72 wyroki w sprawach dotyczących odwołań od decyzji Prezesa UOKiK. W 42 sprawach SOKiK podtrzymał decyzję Prezesa Urzędu. W 30 przypadkach decyzje Prezesa UOKiK zostały zmienione wyrokiem SOKiK.

Sąd Najwyższy

W 2003 r. Sąd Najwyższy wydał 21 wyroków w sprawach z zakresu polityki konkurencji. W 14 przypadkach Sąd Najwyższy wydał wyrok korzystny dla UOKiK, w 7 przypadkach Sąd Najwyższy wydał wyrok niekorzystny dla UOKiK.

D: Badania i analizy rynku

W 2003 r. w Urzędzie Ochrony Konkurencji i Konsumentów badania prowadzone były zarówno przez centralę Urzędu, jak i przez jego delegatury. W centrali Urzędu badaniami zajmował się Departament Analiz Rynku oraz dwa departamenty orzecznicze: Departament Instytucji Finansowych, Usług i Rolnictwa oraz Departament Przemysłu i Infrastruktury.

W Urzędzie prowadzono dwie kategorie badań rynku:

- badania w celu gromadzenia materiału dowodowego do prowadzonych postępowań;
- badania, zwane też „analizami rynku”, niezwiązane bezpośrednio z prowadzonymi postępowaniami, których celem było gromadzenie informacji pozwalających zapoznać się ze sposobem funkcjonowania poszczególnych rynków oraz występowaniem na nich ewentualnych zniekształceń konkurencji lub groźby ich zaistnienia.

W roku 2003 przeprowadzono 105 badań rynku. Badaniami zostały objęte w szczególności: rynek telefonii komórkowej, rynek telefonii stacjonarnej, rynek handlu detalicznego paliwami, rynek nawozów sztucznych, rynek materiałów opatrunkowych, rynek pośrednictwa i obsługi ubezpieczeń na życie, rynek znaków legitymacyjnych, rynek prasy rynek radiowy.

Badano również rynki o znaczeniu kluczowym dla środowisk lokalnych, takie, jak: rynek usług cmentarnych czy też rynek składowania nieczystości.

Wyniki badań wykorzystane zostały na potrzeby prowadzonych postępowań.

W efekcie badania stanu konkurencji na rynku materiałów opatrunkowych przesłano do prokuratury rejonowej w Pabianicach zawiadomienie o podejrzeniu dokonania przestępstwa. Po przeprowadzeniu dochodzenia Prokuratora postawiła zarzut osobom z Zarządu jednej z firm działających na ww. rynku.

2.1.2. Polityka konsumencka

A: Ochrona zbiorowych interesów konsumentów

W 2002 roku wraz z wejściem w życie nowelizacji do ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów,³⁵ Prezes UOKiK uzyskał nowe, niezwykle skuteczne narzędzie realizacji polityki konsumenckiej. Jest nim prawo do prowadzenia postępowań z zakresu praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Niewątpliwą zaletą omawianego narzędzia polityki konsumenckiej jest jego szybkość działania w porównaniu ze standardową drogą sądową.

³⁵ Przedmiotowa nowelizacja stanowiła transpozycję dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 maja 1998r. 98/27/WE dotyczącej nakazów sądowych w sprawach ochrony interesów konsumentów.

Możliwość prowadzenia postępowań z tytułu naruszenia zbiorowych interesów konsumentów wzmacnia również uprawnienia Prezesa UOKiK, w zakresie podawania do publicznej wiadomości informacji o działaniach podjętych w interesie konsumentów.³⁶ W ten sposób szerokie rzesze konsumentów są ostrzegane przed nieuczciwymi praktykami, z jakimi mogą się spotkać na rynku. Stanowi to swego rodzaju dodatkową sankcję dla nieuczciwych przedsiębiorców oraz pełni funkcje prewencyjną i edukacyjną w odniesieniu do ogółu przedsiębiorców poprzez piętnowanie praktyk, których nie należy stosować w obrocie z udziałem konsumentów.

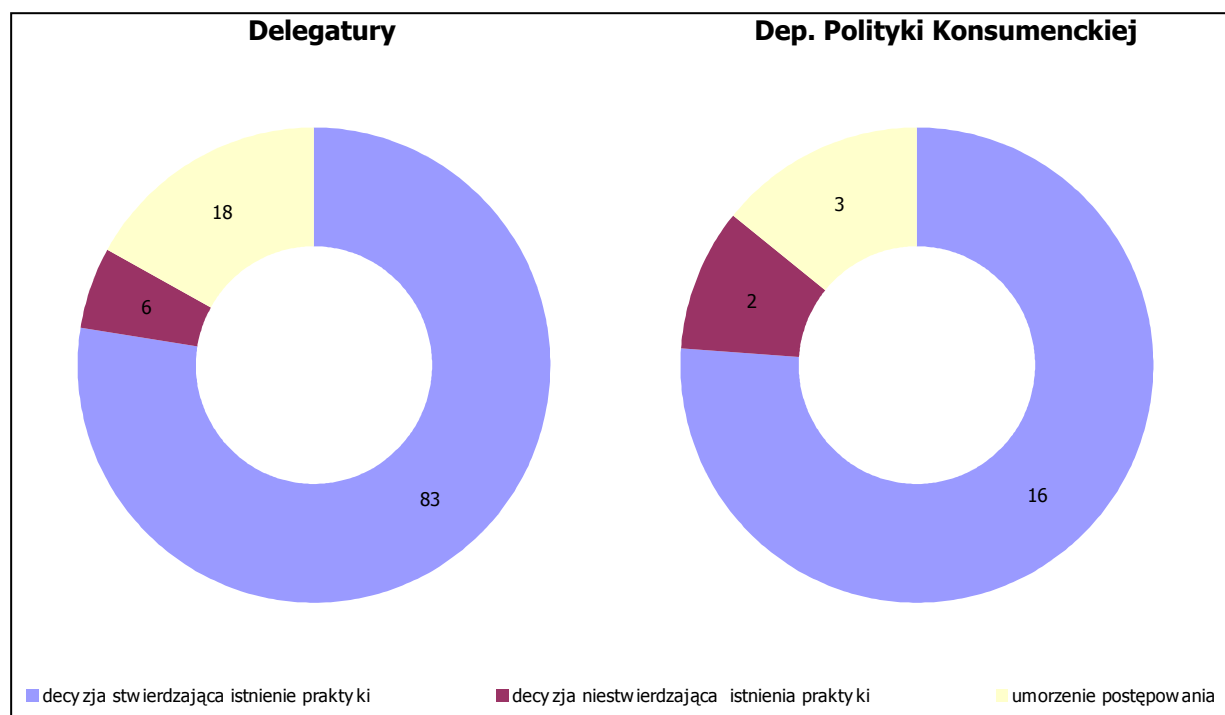
Statystyka:

W 2003 r. Prezes UOKiK prowadził 628 postępowań wyjaśniających w związku z domniemaniem naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, z czego zakończonych zostało 571 (stan na 31 grudnia 2003 r.).

Na podstawie informacji zdobytych w trakcie postępowań wyjaśniających Departament Polityki Konsumenckiej UOKiK wraz z delegaturami prowadził postępowanie nakazowe w 171 przypadkach.

- w 99 przypadkach Prezes UOKiK wydał decyzję stwierdzającą stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów;
- w 8 przypadkach Prezes UOKiK nie stwierdził stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów;
- w 21 przypadkach Prezes UOKiK umorzył postępowanie.

SCHEMAT 10: STRUKTURA POSTĘPOWAŃ NAKAZOWYCH PROWADZONYCH W 2003 R. Z TYTUŁU OCHRONY ZBIOROWYCH INTERESÓW KONSUMENTÓW

³⁶ Z pominięciem informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa lub innych tajemnic podlegających ochronie na podstawie odrębnych przepisów.

Przegląd interesujących postępowań:

Postępowanie przeciwko Telekomunikacji Polskiej S.A.

Postępowanie to dotyczyło zjawiska usług audiotekstowych świadczonych przy pomocy oprogramowania automatycznie zmieniającego w komputerze numer dostępowy do internetu ('dialery'). Programy takie samoczynnie instalują się w komputerach użytkowników internetu podczas wizyt na niektórych stronach www. modyfikują one oprogramowanie danego komputera, co sprawia, iż kolejne połączenia drogą modemową (za pośrednictwem sieci telefonicznej) realizowane są bez wiedzy użytkownika z wykorzystaniem numerów typu 0-700, wielokrotnie droższych od standardowych numerów dostępowych oferowanych przez TP. S.A. i innych dostawców internetu. W rezultacie klienci otrzymują od operatora telekomunikacyjnego bardzo wysokie rachunki telefoniczne za świadczenia, których nie zamawiali.

Umożliwiając połączenia na numery 0-700 TP S.A., pośrednio świadczyła usługi audiotekstowe bez zawarcia umowy z abonentem (nie zostały opracowane stosowne wzorce umowne ani zasady świadczenia owych usług). Ponadto, TP S.A. nakładała na abonentów nieuzasadnione sankcje w związku z niepłaceniem przez nich rachunków za usługi telekomunikacyjne, które to rachunki były znacznie zawyżone w związku z nieświadomym korzystaniem przez abonentów z niezamawianych usług audiotekstowych świadczonych, za pośrednictwem TP S.A., przez podmioty trzecie.

W toku postępowania uznano, iż usługi audiotekstowe, a także samo oferowanie dialerów stanowi formę świadczenia usług na odległość. Zaklasyfikowanie wyszczególnionych usług do kategorii usług świadczonych na odległość sprawia, iż niedopuszczalne jest nakładanie przez operatora sankcji na abonentów (na przykład odłączenia telefonu czy rozwiązania umowy) w przypadku niepłacenia za usługi dostarczane przez podmioty trzecie. Ponadto spółka nie powinna również pobierać opłat za blokowanie dostępu do usługi dodatkowej np. dostępu do numeru 0-700 na życzenie abonenta.

W toku postępowania Prezes UOKiK uznał, że pobieranie przez operatora TP S.A. od swych abonentów opłat za usługi audiotekstowe, realizowane za pośrednictwem internetu przez firmy trzecie stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. W swojej decyzji Prezes Urzędu odniósł się również do utrudniania przez TP S.A. dochodzenia roszczeń, uznając za niedopuszczalną praktykę pomijanie przez spółkę w fakturach i dokumentach umownych danych dotyczących bezpośrednich dostawców usług audiotekstowych, a także numerów telefonicznych im udostępnionych. Za niedopuszczalne uznane zostało również uchylanie się TP S.A. od udzielania konsumentom informacji dot. w/w kwestii.

Prezes UOKiK zakazując stosowania omawianej praktyki wskazał jednocześnie środki za pomocą, których zakaz ten miał zostać wprowadzony w życie. Nakazał on TP S.A.:

- opracowanie wzorców bądź postanowień umownych określających zasady świadczenia usług dostępu do internetu i usług audiotekstowych (zawierających między innymi definicję dialera i zasady jego działania);
- wprowadzenie terminu 10 dni jako czasu do namysłu oraz trybów reklamacyjnych;
- uporządkowanie treści informacji handlowej lub reklamy w sposób pozwalający konsumentom na rozeznanie, jakie podmioty i w jakim zakresie są odpowiedzialne za świadczenie usług audiotekstowych, jaki jest przedmiot świadczenia, opłaty i droga dochodzenia roszczeń.

W trakcie odrębnego postępowania prowadzonego przez Prezesa UOKiK przeciwko jednemu z dostawców usług audiotekstowych dla TP S.A. – firmie Maxfon Sp. z o.o. TP S.A. rozwiązała z nią umowę, a spółka Maxfon zakończyła swoją działalność. Maxfon był najbardziej kontrowersyjnym i szkodliwym świadczeniodawcą przedmiotowych usług - jego dialery oraz treści, które udostępniał poprzez internet, budziły najliczniejsze protesty polskich konsumentów.

Postępowanie przeciwko Towarzystwu Finansowo-Inwestycyjnemu Sp. z o.o.

W toku postępowania stwierdzono, że Towarzystwo Finansowo-Inwestycyjne ('TFI') świadczące usługi finansowe w ramach tzw. systemu argentyńskiego,³⁷ stosuje zapisy umowne, co do których zachodzi przesłanka, iż mogą one znajdować się w rejestrze niedozwolonych postanowień umownych ('rejestr').

W przedmiotowej sprawie spółka stosowała we wzorcu umownym postanowienie nieróżniące się znaczeniowo (a jedynie literalnie) od postanowienia wpisanego do rejestru, które wcześniej było stosowane przez innego przedsiębiorcę.

W świetle powyższych faktów Prezes UOKiK wydał decyzję, w której uznał omawianą praktykę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Od wydanej decyzji TFI odwołało się do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, który uchylił decyzję Prezesa UOKiK stwierdzając, że warunkiem uznania, iż przedsiębiorca stosuje niedozwolone postanowienia umowne (naruszając tym samym zbiorowe interesy konsumentów), jest uprzednie wpisanie do rejestru przez sąd postanowień stosowanych przez tego konkretnego przedsiębiorcę.

B: Realizacja ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji

W polskim systemie prawnym problematyka zwalczania nieuczciwej konkurencji została uregulowana w ustawie z dnia 16 kwietnia 1993 r., o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji ('Uznk', Dz. U. Nr 47, poz. 211 ze zm.). Uznk desygnuje sądy powszechne RP jako organy właściwe do prowadzenia postępowań w związku z praktykami noszącymi znamiona nieuczciwej konkurencji. W przypadku dokonania czynu nieuczciwej konkurencji, który narusza w jakikolwiek sposób interesy konsumentów, Uznk daje Prezesowi UOKiK możliwość wystąpienia z roszczeniami do sądu.

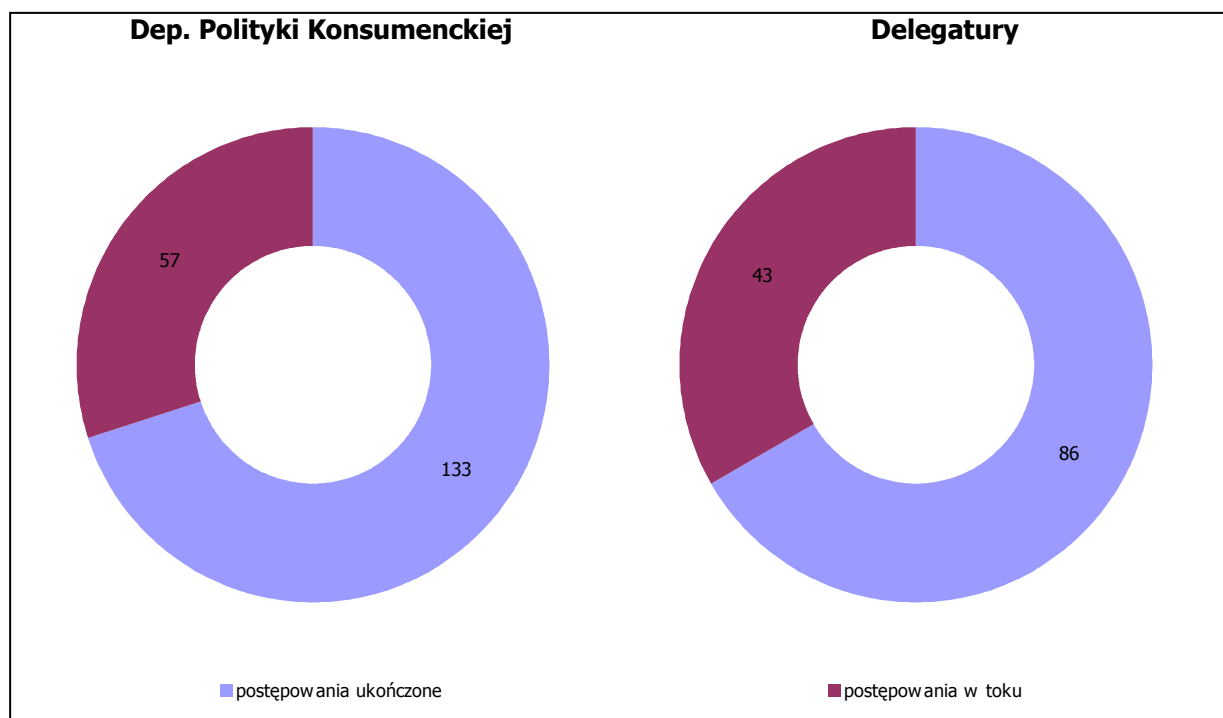
Statystyka:

W 2003 roku Departament Polityki Konsumentkiej UOKiK wraz z Delegaturami prowadził 319 postępowań z tytułu naruszenia przepisów Uznk:

- 219 postępowań zostało zakończonych;
- 100 spraw było w toku (stan na 31 grudnia 2003 r.).

³⁷ Prowadzenie przez Konsorcja działalności gospodarczej polegającej na zarządzaniu mieniem gromadzonym w ramach grupy konsumentów, utworzonej w celu finansowania zakupu praw, rzeczy ruchomych, nieruchomości i usług na rzecz uczestników grupy. Konsorcja prowadzą działania na szkodę konsumentów przez nieuczciwą reklamę systemu, wprowadzanie w błąd co do jego zalet i szans uzyskania kredytu, zatajanie, iż znaczna część wpłat uczestników, pod różnymi tytułami i nazwami, stanowi przychód organizatora systemu co powoduje, że koszt uzyskania kredytu w tym systemie jest - wbrew reklamie i zapewnieniom organizatorów w wielu przypadkach wyższy niż koszt uzyskania kredytu w banku komercyjnym.

SCHEMAT 11: STRUKTURA POSTĘPOWAŃ PROWADZONYCH W 2003 R. Z TYTUŁU USTAWY O ZWALCZANIU NIEUCZCIWEJ KONKURENCJI

Przegląd interesujących postępowań:

Postępowanie przeciwko firmie „Telezakupy Mango”

W 2003 r. przed Sądem Okręgowym w Gdańsku z powództwa Prezesa UOKiK toczyło się postępowanie, w związku z domniemaniem stosowania czynów nieuczciwej konkurencji przez Spółkę „Telezakupy Mango”. Spółka udzielała swoim klientom błędnych informacji nt. możliwości odstąpienia przez nich od umów zawieranych na odległość, w oparciu o które, przedmiotowa firma prowadziła swoją działalność. Postępowanie to zostało zakończone ugodą stron.

Pozwany zobowiązał się do dnia 1 stycznia 2004 r. do wprowadzenia zmian w rozpowszechnianej przez siebie ofercie sprzedaży, uwzględniających stanowisko Prezesa UOKiK. Pozwany zobowiązał się też do wpłaty 3000 PLN na cel charytatywny.

Postępowanie przeciwko firmie „AHOLD POLSKA” Sp. z o.o.

Kolejnym interesującym postępowaniem była sprawa prowadzona w związku z domniemaniem naruszenia przepisów ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji przez firmę AHOLD POLSKA Sp. z o.o. ('AHOLD'). Naruszenie przepisów Uznk nastąpiło poprzez umieszczanie – w sieci sklepów należących do spółki – przy oferowanym do sprzedaży mięsie i wyrobach mięsnych informacji, iż produkty te posiadają *Certyfikat Higieny Produkcji, Jakości i Bezpieczeństwa Zdrowotnego Mięsa i Jego Przetworów* wydany przez firmę EUROCONTROL z Warszawy.

UOKiK przeprowadził postępowanie wyjaśniające w powyższej sprawie. Przy ocenie działań spółki AHOLD uwzględniono, iż w myśl odrębnych przepisów warunki produkcji mięsa, obrotu nim oraz jego jakość podlegają nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej, a ponadto zwierzęta rzeźne i ich mięso przeznaczone do spożycia przez ludzi objęte są obowiązkiem badania. Zatem, fakt pozostawiania mięsa i jego przetworów pod stałą kontrolą firmy EUROCONTROL jest dla klienta bezprzedmiotowy. Certyfikaty bezpieczeństwa oferowane na polskim rynku mogą wydawać jedynie firmy posiadające kompetencje potwierdzone w krajowym systemie akredytacji.

Zgodnie z informacją otrzymaną z Polskiego Centrum Badań i Certyfikacji firma EUROCONTROL nie posiadała takich kompetencji. Z tego powodu treść przedmiotowego ogłoszenia należało uznać za wypowiedź reklamową, mającą nakłonić klienta do zakupu. W ocenie Urzędu, AHOLD - umieszczając taką informację - wprowadzał klientów w błąd w zakresie jakości i warunków zdrowotnych mięsa, wpływając na ich decyzję, co do potencjalnego zakupu i naruszając tym samym przepisy Uznk. Działania te noszą znamiona czynu nieuczciwej konkurencji. Treść certyfikatu może bowiem sugerować, że na rynku dostępne jest również mięso, które nie jest bezpieczne, gdyż nie zostało w tym zakresie przebadane i opatrzone powyższym znakiem.

Ponadto, Prezes UOKiK wziął pod uwagę, iż w dobie zagrożeń spowodowanych chorobami bydła, klient może podjąć decyzję o zakupie kierując się obawą przed zakażonym mięsem. W związku z tym wspomniana praktyka była sprzeczna z dobrymi obyczajami, naruszając tym samym interes klienta. Owo naruszenie dobrych obyczajów nastąpiło poprzez zakłócenie funkcjonowania konkurencji rozumianej jako rzetelne i niezafałszowane współzawodnictwo jakością i innymi pożądanymi przez klienta cechami oferowanych towarów. Biorąc powyższe pod uwagę UOKiK wystąpił do spółki AHOLD o zaprzestanie stosowania wyżej opisanych działań. Z uwagi na fakt, iż spółka dostosowała się do wezwania, nie podjęto dalszych działań.

C: Realizacja kompetencji UOKiK w zakresie zwalczania niedozwolonych postanowień umownych

W 2003 r. eliminacja nieuczciwych praktyk rynkowych będących wynikiem stosowania niedozwolonych klauzul umownych następowała poprzez regularne kontrole wzorców umownych stosowanych w obrocie z udziałem konsumentów. W 2003 r. UOKiK przeprowadził krajowe kontrole przedsiębiorców działających w następujących branżach:

- developerskiej;
- energetycznej;
- bankowej;
- turystyki;
- świadczenia usług telewizji kablowej.

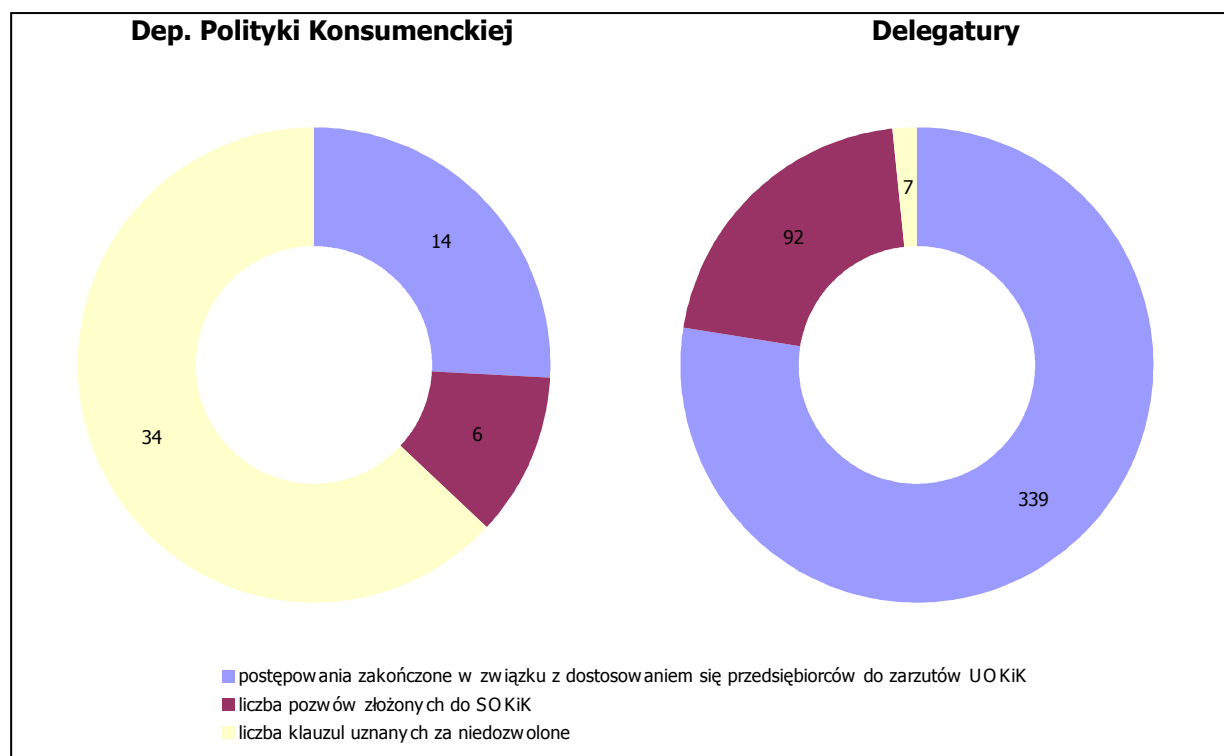
Kontrole przeprowadzane były na terenie całej Polski za pośrednictwem 9 delegatur UOKiK. Kontrolami objęta została reprezentatywna grupa przedsiębiorców działających w danej branży – od największych i najbardziej znanych, do małych firm operujących na rynkach lokalnych. Na podstawie uzyskanych informacji zidentyfikowano grupę najczęściej stosowanych postanowień umownych pozostających w sprzeczności z przepisami artykułu 384 - 385³ kodeksu cywilnego, dotyczącymi niedozwolonych postanowień umownych.

Następnie wystosowano wystąpienia do przedsiębiorców zawierające wskazanie naruszeń i wezwanie do zaniechania stosowania zakwestionowanych postanowień, a w przypadku niezastosowania się przedsiębiorcy do wniosku UOKiK – kierowano do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów pozwy o uznanie zakwestionowanych postanowień umownych za klauzule abuzywne.

Statystyka:

W zakresie realizacji przepisów o niedozwolonych klauzulach umownych Departament Polityki Konsumenckiej UOKiK wraz delegaturami prowadził postępowania w 758 sprawach. Na dzień 31 grudnia 2003 r. 353 sprawy zostały zakończone w związku z dostosowaniem się przedsiębiorców do zarzutów Urzędu i zmianą kwestionowanych postanowień. 98 pozwów zostało złożonych do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. 41 klauzul zostało uznanych za niedozwolone i wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

SCHEMAT 12: POSTĘPOWANIA PROWADZONE W RAMACH PRZEPISÓW DOTYCZĄCYCH NIEDOZWOLONYCH POSTANOWIEŃ UMOWNYCH.

Przegląd interesujących kontroli:

Ogólnopolska kontrola działalności organizatorów usług turystycznych

Badaniu poddano treści postanowień wzorców umów, regulaminów i ogólnych warunków umów zawieranych z konsumentami przez przedsiębiorców świadczących usługi polegające na organizowaniu imprez turystycznych. Dodatkowo zakres przedmiotowego badania objął reklamy i informacje o imprezach turystycznych umieszczane w katalogach, broszurach oraz informacje publikowane na stronach internetowych badanych przedsiębiorców.

Badanie przeprowadzono na terenie całego kraju w okresie od kwietnia do połowy czerwca 2003 r. Badaniem objęto 229 organizatorów turystyki. W działalności prowadzonej przez 135 podmiotów stwierdzono występowanie nieprawidłowości.

Analiza regulaminów bankowych – prowadzenie rachunków bankowych

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zbadał regulaminy rachunków oszczędnościowo – rozliczeniowych oraz regulaminów lokat terminowych stosowanych przez reprezentatywną grupę 15 banków prowadzących działalność na terenie Polski.

UOKiK zakwestionował niektóre postanowienia stosowane przez banki. W wyniku wystąpienia Prezesa UOKiK do poszczególnych banków z wnioskiem o zmianę spornych postanowień, część banków dokonała zmiany w stosowanych regulaminach. Przede wszystkim banki zrezygnowały z opłaty za nieuzasadnioną reklamację. Ponadto banki zobowiązały się traktować tabele opłat i prowizji jako integralną część umowy spełniając wszystkie wymogi przewidziane w artukule 384 oraz 384¹ kodeksu cywilnego. Usunięte lub zmodyfikowane zostały także inne kwestionowane postanowienia.

W sytuacjach, gdy sprawy nie zostały załatwione w sposób polubowny, Prezes UOKiK skierował je do rozpatrzenia przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Do dnia 31 grudnia 2003 r. zostały złożone cztery pozwy. W jednej sprawie został wydany wyrok. Jest on prawomocny, a kwestionowane postanowienia zostały wpisane do Rejestru niedozwolonych postanowień umownych. Dwa wyroki wydane przez Sąd nie są prawomocne.

2.1.3. Monitorowanie pomocy publicznej

Zdecydowana większość opinii wydanych w 2003 r. przez Departament Monitorowania Pomocy Publicznej UOKiK dotyczyła pomocy na restrukturyzację następujących gałęzi gospodarki: sektora hutnictwa żelaza i stali; sektora wielkiej syntezy chemicznej; przemysłu stocznioowego; przemysłu obronnego; sektora górnictwa węgla kamiennego. Badano również pomoc udzielaną na restrukturyzację przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu dla rynku pracy. Kolejną kategorię stanowiła pomoc udzielana na restrukturyzację przedsiębiorców wchodzących w zakres przedmiotowy następujących ustaw: *ustawy o restrukturyzacji niektórych należności publicznoprawnych*; *ustawy o prywatyzacji i komercjalizacji przedsiębiorstw*; oraz *ustawy Ordynacja podatkowa*. Kontrolowana była również pomoc udzielona na restrukturyzację kontraktów długoterminowych, oraz na finansowe wspieranie inwestycji.

Ponadto, w 2003 roku w UOKiK kontynuowano prace na rzecz dalszego zwiększania efektywności systemu kontrolowania pomocy publicznej. Działania te mają na celu poprawę przejrzystości danych oraz usprawnienie ich przepływu co przekłada się na dalszy wzrost wiarygodności rejestru udzielonej pomocy. W tym obszarze działania Departamentu skupiły się implementacji systemu komputerowego SHRiMP,³⁸ służącego dokładniejszemu monitorowaniu udzielanej pomocy, usprawnieniu procedur kontroli pomocy już udzielonej oraz zapewnieniu koordynacji działań podejmowanych przez organy udzielające pomocy i inne organy zaangażowane w proces stosowania w/w ustawy.

³⁸ System Harmonogramowania, Rejestracji i Monitorowania Pomocy Publicznej.

Pracownicy Departamentu Monitorowania Pomocy Państwa udzielali również odpowiedzi na liczne zapytania dotyczące interpretacji przepisów ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców. Przygotowane zostały również liczne analizy i opracowania dotyczące udzielonej pomocy publicznej. Najważniejszym dokumentem był *Raport o pomocy publicznej w Polsce udzielonej przedsiębiorcom w 2002 r.*

Statystyka:

W 2003 roku Prezes UOKiK wydał 853 opinie w sprawie pomocy przyznawanej przez państwo, z czego 166 opinii dotyczyło programów pomocowych.

Przegląd interesujących opinii:

Pomoc regionalna I

Jedna z bardziej interesujących opinii opracowanych w 2003 r. przez Departament Monitorowania Pomocy Publicznej dotyczyła *Programu pomocy regionalnej dla przedsiębiorców realizujących inwestycje służące ochronie środowiska ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach*. Opinia została wydana na wniosek Prezesa Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach. Podstawę prawną dla udzielania pomocy w ramach przedmiotowego programu stanowiła ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 ze zm.). Adresatami pomocy przewidzianej w programie byli wszyscy przedsiębiorcy realizujący inwestycje w zakresie ochrony środowiska na obszarze województwa świętokrzyskiego.

Określone w programie zasady i warunki udzielania pomocy miały zastosowanie w przypadku kiedy planowane wsparcie przestawało spełniać warunki pomocy *de minimis*³⁹. Maksymalna intensywność pomocy przewidziana w programie wynosiła 50% kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą, zaś w przypadku pomocy udzielanej małym i średnim przedsiębiorcom 65% kosztów. Należy zaznaczyć, iż pomoc mogła być udzielona przedsiębiorcy korzystającemu również ze wsparcia na podstawie innych programów, ale w żadnym wypadku jej łączna intensywność nie mogła przekroczyć w/w pułapów.

Omawiany program przewidywał udzielanie pomocy w formie dotacji, pożyczek preferencyjnych lub wydłużenia terminu spłaty zadłużenia. Zgodnie z projektem programu, wielkość środków przewidzianych na udzielenie pomocy w ramach przedmiotowego programu wynosiła około EUR 400.000, co w rozumieniu przepisów ustawy o pomocy publicznej stanowiło pomoc regionalną przeznaczoną na nowe inwestycje.

Po przeanalizowaniu założeń programu, w dniu 13 sierpnia 2003 r. Prezes UOKiK wydał opinię o jego zgodności z ustawą o pomocy publicznej.

³⁹ Zgodnie z terminologią Komisji Europejskiej pomoc *de minimis* to wsparcie udzielone przedsiębiorcy w ciągu 3 lat, które nie przekracza równowartości EUR 100.000. Pomoc spełniająca te warunki nie wymaga notyfikacji do Komisji Europejskiej. W związku z czym pomoc ta nie jest już oceniana pod kątem jej wpływu na konkurencję.

Pomoc regionalna II

W II połowie 2003 roku Prezydent Miasta Zabrze zwrócił się do Prezesa UOKiK z prośbą o wydanie opinii na temat zgodności z ustawą o pomocy publicznej planowanej pomocy dla państwowego przedsiębiorstwa użyteczności publicznej „Poczta Polska” („Poczta Polska”).

Przedłożony projekt umowy przewidywał sprzedaż na rzecz przedsiębiorstwa „Poczta Polska” nieruchomości gruntowej, położonej na terenie gminy miejskiej Zabrze, po cenie niższej od ceny rynkowej. Wartość owej bonifikaty stanowiłaby pomoc publiczną w rozumieniu ustawy o pomocy publicznej. Kwota ta miałaby stanowić wsparcie inwestycji Poczty Polskiej, polegającej na budowie Centrum Ekspedycyjno – Rozdzielczego w Zabrzu. Pomoc przewidziana w przedmiotowym projekcie umowy stanowiłaby więc pomoc regionalną, przeznaczoną na wspieranie nowych inwestycji.

Podstawą prawną do zastosowania bonifikaty przy sprzedaży nieruchomości gminnej przez Prezydenta Miasta Zabrze (będącego organem udzielającym pomocy, działającym w imieniu Gminy Miejskiej Zabrze) były przepisy ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. Nr 115, poz. 741 ze zm.) oraz przepisy uchwały Nr XLV/523/98 Rady Miejskiej w Zabrzu z dnia 19 stycznia 1998 r. w sprawie określenia zasad zbywania nieruchomości stanowiących własność Gminy Miejskiej Zabrze oraz zasad udzielania bonifikat od cen sprzedaży.

Obowiązek wystąpienia o wydanie opinii o zgodności w/w projektu umowy z ustawą o pomocy publicznej, powstał ze względu na fakt, iż wielkość planowanej pomocy łącznie z pomocą otrzymaną przez Poczta Polska w ciągu trzech ostatnich lat, przekroczyła wartość pomocy *de minimis*. Kwota pomocy przewidziana w opiniowanym projekcie umowy stanowiła 3,075 % planowanych kosztów inwestycji; pomoc ta nie przekraczała zatem dopuszczalnej intensywności pomocy regionalnej która na tym obszarze wynosi 50% kosztów inwestycji.

W oparciu o przedstawione dokumenty stwierdzono, iż planowana pomoc może zostać zaklasyfikowana jako pomoc regionalna w rozumieniu ustawy o pomocy publicznej. Pomoc ta stanowi uzupełnienie środków angażowanych przez przedsiębiorcę tj. środków innych niż publiczne. Realizacja inwestycji przyczyni się ponadto do aktywizacji gospodarczej regionu i będzie miała istotny wpływ na lokalny rynek pracy.

W dniu 17 grudnia 2003 r. Prezes UOKiK wydał opinię o zgodności z ustawą planowanej pomocy dla Poczty Polskiej.

Pomoc na restrukturyzację I

Kolejna ciekawa opinia przygotowana w 2003 roku przez Departament Monitorowania Pomocy Publicznej dotyczyła *Programu pomocy na restrukturyzację niektórych należności publicznoprawnych od przedsiębiorców*. Wniosek z prośbą o rozpatrzenie zgodności programu z ustawą o pomocy publicznej złożył w omawianej sprawie Minister Finansów. Program dotyczył pomocy horyzontalnej udzielanej na podstawie ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o restrukturyzacji niektórych należności publicznoprawnych od przedsiębiorców (Dz. U. Nr 155, poz. 1287 ze zm.). Założenia programu przewidywały, iż zostanie on zakończony z dniem wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej. Adresatami pomocy udzielanej w ramach programu byli mali i średni przedsiębiorcy, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji ekonomicznej i w przypadku których, wartość wnioskowanej pomocy przekraczała reguły pomocy *de minimis*.

Omawiany program przewidywał udzielanie pomocy w formie rozłożenia na raty opłaty restrukturyzacyjnej⁴⁰ ustalonej w decyzji o warunkach restrukturyzacji, umorzenia zaległości z tytułu podatków, należności celnych oraz wpłat z zysku, a także umorzenia zaległości wobec: Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Funduszu Pracy, Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Z przedstawionych informacji wynikało, iż przewidziane w programie umorzenie zaległości miało spowodować zmniejszenie wpływów do budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz w/w funduszy w łącznej kwocie około 35 mld PLN.

Udzielana w ramach programu pomoc musiała być przewidziana w planie restrukturyzacyjnym, opartym na realistycznych założeniach, który miał doprowadzić do przywrócenia przedsiębiorcy długookresowej zdolności do konkutowania na rynku. Zgodnie z założeniami przyjętymi w przedmiotowym programie plan restrukturyzacyjny miał zawierać następujące elementy:

- opis przyczyn, które doprowadziły do powstania trudności restrukturyzowanego przedsiębiorstwa;
- informacje dotyczące sytuacji ekonomiczno-finansowej przedsiębiorcy oraz dokładny plan działań zmierzający do usunięcia problemów;
- koszty wszystkich działań restrukturyzacyjnych oraz wykaz źródeł ich finansowania, w tym planowaną pomoc publiczną;
- prognozę sytuacji przedsiębiorcy po przeprowadzeniu restrukturyzacji.

Dodatkowo, umorzenie zaległości publicznoprawnych mogło nastąpić pod warunkiem, że w dniu wydania decyzji o zakończeniu restrukturyzacji stwierdzającej umorzenie zaległości, beneficjent nie posiadał bieżących zaległości.

W dniu 18 września 2003 r., działając w oparciu o ustawę o pomocy publicznej Prezes UOKiK wydał opinię o zgodności programu z ustawą.

Pomoc na restrukturyzację II

W 2003 roku w Departamencie Monitorowania Pomocy Publicznej przygotowana została opinia w sprawie zgodności z ustawą o pomocy publicznej planu restrukturyzacyjnego Fabryki Porcelany „Książ” Sp. z o.o. („Spółka”). Opinia została wydana na wniosek Prezesa Polskiej Agencji Rozwoju Przemysłu S.A.

Zgodnie z w/w ustawą oraz rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 15 października 2002 r. w sprawie dopuszczalności pomocy doraźnej oraz pomocy na restrukturyzację przedsiębiorstw (Dz. U. Nr 186, poz. 1545 ze zm.), wsparcie tego typu może być udzielone wyłącznie przedsiębiorcy znajdującemu się w trudnej sytuacji ekonomicznej, który traci zdolność do konkutowania na rynku. Wsparcie to musi być jednocześnie przewidziane w planie restrukturyzacyjnym pozytywnie zaopiniowanym przez Prezesa UOKiK. Celem takiego planu ma być przywrócenie przedsiębiorcy długookresowej zdolności do konkutowania na rynku, w oparciu o restrukturyzację. Ponadto, pomoc na restrukturyzację może być udzielona tylko jeden raz.

⁴⁰ Zgodnie z artykuł 19 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o restrukturyzacji niektórych należności publicznoprawnych od przedsiębiorców opłata restrukturyzacyjna to opłata, którą przedsiębiorca jest zobowiązany uiścić wobec wierzyciela (budżet państwa, ZUS, jednostki samorządu terytorialnego, etc.), wynosząca od 1,5 do 15% i obliczana od sumy należności objętych restrukturyzacją.

Opiniowany plan restrukturyzacyjny zawierał analizę ekonomiczno-finansową aktualnej sytuacji Spółki oraz analizę przyczyn, które doprowadziły do zaistnienia trudności, a także harmonogram realizacji działań restrukturyzacyjnych, określenie kosztu ich przeprowadzenia oraz źródeł finansowania.

Program pomocy charakteryzował się przejrzystością ułatwiającą jego nadzorowanie. Zgodnie z jego założeniami, realizacja planu miała zostać sfinansowana ze środków publicznych oraz ze środków własnych Spółki – pochodzących między innymi z zaciągniętych kredytów, uzyskanych leasingów, dokapitalizowania oraz wypracowanej w toku restrukturyzacji nadwyżki finansowej. Natomiast planowana pomoc publiczna udzielona miała być w formie: pożyczek od Agencji Rozwoju Przemysłu S.A., umorzenia zaległości podatkowej z tytułu podatku od nieruchomości, umorzenia części zaległych składek, odsetek od składek na rzecz PFRON oraz rozłożenia na raty spłaty pozostałej części składek, a także umorzenia odsetek od zaległych składek wobec ZUS.

Realizacja przewidzianych w planie restrukturyzacyjnym działań, a także zaplanowana w nim pomoc, umożliwić miała spółce osiągnięcie rentowności, w związku z tym należało uznać, iż wielkość zaplanowanej pomocy, czas trwania oraz zakres są proporcjonalne do rangi rozwiązywanego problemu, jak również jest ona niezbędna i wystarczająca do osiągnięcia zakładanego celu. Udzielenie opisywanej pomocy przynosiło również korzyści społeczne, gdyż umożliwiało dalsze funkcjonowanie spółki. Planowane wsparcie stwarzało realne szanse na osiągnięcie samodzielności finansowej i utrzymanie się na rynku przez przedsiębiorcę, co w konsekwencji dawało możliwość stabilizacji zawodowej pracowników.

W dniu 21 listopada 2003 r., działając na podstawie ustawy o pomocy publicznej oraz w oparciu o przepisy ustawy o pomocy publicznej dla przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu dla rynku pracy (Dz. U. Nr 213, poz. 1800 ze zm.), Prezes UOKiK wydał opinię, w której stwierdził zgodność planu restrukturyzacyjnego Fabryki Porcelany „Książ” Sp. z o.o. z przepisami ustawy o pomocy publicznej.

2.1.4. Nadzór rynku

A: Realizacja przepisów ustawy o ogólnym bezpieczeństwie produktów

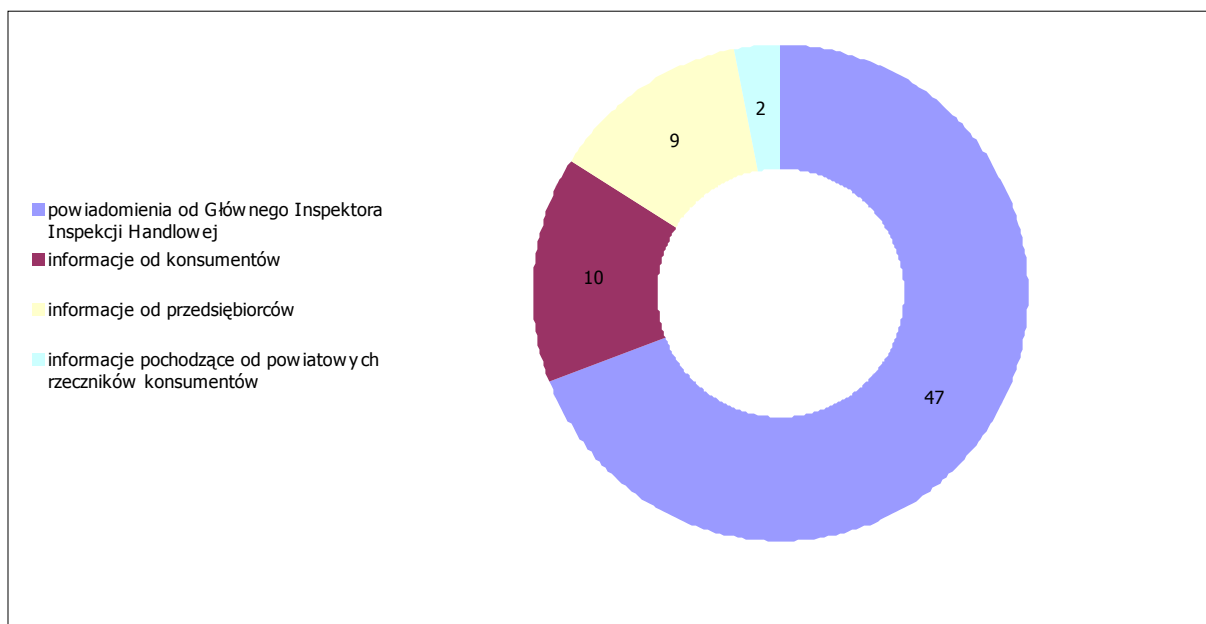
Statystyka:

W 2003 r. Prezes UOKiK zakończył 86 postępowań administracyjnych dotyczących ogólnego bezpieczeństwa produktów, które zostały rozpoczęte w latach 2001 i 2002. W 69 nowych przypadkach Prezes Urzędu podjął czynności wyjaśniające. W 44 z nich Prezes UOKiK uznał za zasadne wszcząć postępowania administracyjne.

W 6 sprawach Prezes UOKiK wydał decyzje nakładające obowiązki⁴² na przedsiębiorców wprowadzających produkty niebezpieczne do obrotu oraz wpisał te produkty do rejestru produktów niebezpiecznych. W 2 przypadkach przedsiębiorcy zaskarżyli decyzje Prezesa UOKiK do Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Prezes UOKiK opublikował również 3 komunikaty prasowe, informujące opinię publiczną o produktach niebezpiecznych.

SCHEMAT 13: ŹRÓDŁA INFORMACJI O PRODUKTACH NIEBEZPIECZNYCH, STANOWIĄCYCH PRZEDMIOT POSTĘPOWAŃ PROWADZONYCH PRZEZ PREZESA UOKiK W 2003 R.

Ponadto, 3 przedsiębiorców poinformowało UOKiK o dobrowolnie podjętych działaniach, związanych z wycofywaniem przez nich produktów, które nie spełniały wymogów bezpieczeństwa.

⁴² Zgodnie z Ustawą o ogólnym bezpieczeństwie produktów w przypadku stwierdzenia, że produkt nie jest bezpieczny, organ nadzoru w drodze decyzji może podjąć następujące kroki:

1) w przypadku produktów, które nie zostały wprowadzone na rynek: zobowiązać producenta do poddania produktu badaniu we właściwym akredytowanym laboratorium, określając przedmiot i termin przeprowadzenia badania, lub na okres niezbędny do przeprowadzenia kontroli lub badań, zakazać prezentowania, oferowania, wprowadzania do obrotu i dostarczania produktu lub grupy produktów powodujących zagrożenie, lub zakazać wprowadzania produktu lub grupy produktów do obrotu, do czasu spełnienia przez nie wymagań bezpieczeństwa.

2) w przypadku produktów wprowadzonych na rynek: zażądać od producenta informacji o zagrożeniach związanych z produktem oraz informacji dotyczącej środków ostrożności niezbędnych do odwrócenia grożącego niebezpieczeństwa, zobowiązać producenta do poddania produktu badaniu we właściwym akredytowanym laboratorium, określając przedmiot i termin przeprowadzenia badania; w przypadku stwierdzenia, że produkt nie spełnia wymagań bezpieczeństwa, koszty badań ponosi producent, nakazać producentowi podanie odpowiednich ostrzeżeń do publicznej wiadomości w określony sposób, określić szczegółowe obowiązki producenta dotyczące udzielania konsumentom odpowiednich informacji o produkcie, nakazać producentowi zapewnienie zgodności produktu z wymaganiami bezpieczeństwa, nakazać producentowi wycofanie produktu z obrotu lub podjęcie działań zmierzających do odkupienia produktu od osób, które faktycznie nim władają, nakazać producentowi zniszczenie produktu, gdy stanowi to jedyny środek zapewniający usunięcie niebezpieczeństwa.

Opis niektórych spraw:

Postępowanie w związku z wprowadzeniem do obrotu zabawki „Zestaw z latarką”

Na podstawie powiadomienia uzyskanego od Głównego Inspektora Inspekcji Handlowej Prezes UOKiK wszczął postępowanie wyjaśniające w związku z wprowadzeniem do obrotu przez przedsiębiorcę TOMMAX Import-Export zabawki „Zestaw z latarką.”

Zabawka nie spełniała wymagań bezpieczeństwa określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 18 września 2001 r. w sprawie szczegółowych warunków dotyczących bezpieczeństwa zabawek (Dz. U. Nr 120, poz. 1278 ze zm.) oraz przepisach ustawy o ogólnym bezpieczeństwie produktów.

Prezes UOKiK nakazał przedsiębiorcy zapewnienie zgodności zabawki z wymaganiami bezpieczeństwa poprzez usunięcie z zestawu nożyka z metalowym ostrzem oraz wycofanie zabawek zawierających metalowy nożyk, które zostały wprowadzone wcześniej do obrotu.

W odpowiedzi przedsiębiorca powiadomił Prezesa UOKiK, że produkt będący przedmiotem postępowania nie jest zabawką, ale produktem należącym do grupy akcesoriów biurowych o nazwie *Zestaw biurowy*. Poinformował ponadto, iż posiada w sprzedaży także zabawkę *Zestaw z latarką* o zbliżonym wyglądzie do produktu *Zestaw biurowy*, ale w skład której nie wchodzi nożyk. Zgodnie z informacją przedsiębiorcy nastąpiła pomyłka w oznakowaniu produktów i *Zestaw biurowy* został błędnie oznaczony jako zabawka *Zestaw z latarką*. Prezes UOKiK uznał, że produkt będący przedmiotem postępowania - *Zestaw z latarką*, jest w istocie zabawką.

Wygląd poszczególnych składników zestawu, tzn. nadanie plastikowej latarce kształtu telefonu komórkowego oraz wzornictwo opakowania, na którym widniały rysunki fikcyjnych postaci, wyraźnie wskazywały, iż jest to produkt przeznaczony dla dzieci. Tym samym produkt ten jest zabawką w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie szczegółowych warunków dotyczących bezpieczeństwa zabawek.

Mając na uwadze powyższe, Prezes UOKiK wydał decyzję, w której nałożył na przedsiębiorcę opisane we wstępie obowiązki i wpisał produkt do rejestru produktów niebezpiecznych.

Postępowanie w związku z wprowadzeniem do obrotu „zabawek rosnących”

Na podstawie powiadomienia uzyskanego od Głównego Inspektora Inspekcji Handlowej, Prezes UOKiK wszczął postępowanie wyjaśniające w związku z wprowadzeniem do obrotu przez spółkę *PIEROT* zabawek rosnących pod wpływem wody. W powiadomieniu wskazano, że w przypadku rozdarcia zabawki rosnącej powstają małe części, które w razie połknięcia przez dziecko mogą napęcznieć w przewodzie pokarmowym, co zagraża zdrowiu i życiu dziecka.

Na taką możliwość wskazywały wyniki badania przeprowadzonego przez Inspekcję Handlową, z których wynikało, iż przedmiotowe zabawki nie spełniają wymogów zawartych w Polskiej Normie PN-EN-71-1 z 2001 r. *Bezpieczeństwo zabawek; właściwości mechaniczne i fizyczne* (‘norma’). W trakcie badania element zabawki umieszczony został w cylindrze badawczym określonym przepisami normy. Zgodnie z normą badany obiekt może zwiększyć swoją objętość maksymalnie o 50% w każdym wymiarze - zabawki będące przedmiotem postępowania zwiększyły swoją objętość o 600%.

Dodatkowo, zabawki były niezgodne z przepisami załącznika do rozporządzenia w sprawie szczegółowych warunków dotyczących bezpieczeństwa zabawek, zgodnie z którym, zabawki, ich części i opakowanie, w którym zostają dostarczone konsumentowi, nie mogą stwarzać zagrożenia uduszenia lub udławienia.

W związku z powyższym, Prezes UOKiK wszczął z urzędu postępowanie administracyjne, w trakcie którego zobowiązał firmę *PIEROT* do wycofania zabawek rosnących z obrotu i podania do publicznej wiadomości ostrzeżeń o zagrożeniu, jakie mogą one spowodować.

W odpowiedzi na pismo Prezesa UOKiK importer odmówił wykonania zawartych w wezwaniu żądań. Firma twierdziła, że wprowadzone przez nią do obrotu zabawki rosnące nie mieszczą się w cylindrze badawczym określonym przepisami normy, wobec czego postanowienia normy nie mają w przypadku tej zabawki zastosowania. W konsekwencji, zdaniem spółki, właściwości zabawki nie naruszały wymogów bezpieczeństwa określonych w ustawie o ogólnym bezpieczeństwie produktów. Prezes UOKiK uznał powyższe twierdzenie strony za niezasadne, gdyż stosownie do przepisów normy, przed przeprowadzeniem prób zabawki, w cylindrze badawczym należy umieścić zabawkę lub element zabawki. W opinii Prezesa UOKiK, treść normy nie pozostawiała wątpliwości, że badanie zabawki pod kątem zgodności z wymogami normy dotyczącymi materiałów rozszerzających się, można przeprowadzić zarówno w stosunku do całej zabawki jak i jej elementu. Właściwości materiału, z którego wykonano zabawki rosnące wprowadzone przez spółkę *PIEROT* do obrotu, umożliwiały łatwe odzepienie fragmentów zabawki, które bez wątpienia mieściły się w cylindrze o wymiarach określonych w normie.

Z protokołu kontroli, którą Inspekcja Handlowa przeprowadziła w siedzibie importera, a także z protokołu przesłuchania zastępcy dyrektora firmy sporządzonego przez Inspektora Inspekcji Handlowej wynikało, że przedsiębiorca wiedział, że wprowadzane do obrotu zabawki rosnące powiększały swoją objętość pod wpływem wody 6-krotnie, a mimo to potwierdził zgodność zabawek rosnących z normą PN-EN 71-1:1998 *Bezpieczeństwo zabawek* poprzez wystawienie, przed wprowadzeniem zabawek do obrotu deklaracji zgodności.

Mając na uwadze fakt, że zabawki rosnące nie spełniają wymagań normy, a także to, że importer nie uwzględnił żądania dotyczącego wycofania zabawek z obrotu oraz podania do publicznej wiadomości ostrzeżenia o zagrożeniu, jakie mogą one spowodować Prezes UOKiK wydał decyzję administracyjną nakładającą na przedsiębiorcę w/w obowiązki i wpisał zabawki do rejestru produktów niebezpiecznych.

B: Realizacja przepisów ustawy o systemie oceny zgodności

W 2003 r., we współpracy z organami wyspecjalizowanymi, w UOKiK opracowany został *Program wykonawczy wdrażania systemu nadzoru rynku w zakresie dyrektyw nowego podejścia*. Prace nad tym dokumentem prowadzone były m.in. w ramach Grupy Roboczej ds. *Programu Wykonawczego wdrażania systemu nadzoru rynku w zakresie produktów wprowadzonych do obrotu*. Program został przyjęty przez Zespół Przygotowawczy Komitetu Integracji Europejskiej, a następnie zatwierdzony przez Radę Ministrów i przesłany Komisji Europejskiej.

Program Wykonawczy określa strukturę i założenia funkcjonowania nadzoru rynku, a także zawiera harmonogram realizacji podstawowych działań, jakie zostaną podjęte do końca 2004 r. w ramach przygotowania systemu do sprawnego funkcjonowania po uzyskaniu przez Polskę członkostwa w UE.

Realizacja poszczególnych etapów określonych w harmonogramie oparta jest na ścisłej współpracy UOKiK i organów wyspecjalizowanych. Prezes UOKiK na bieżąco koordynuje wykonywanie przez owe organy działań zawartych w harmonogramie. W 2003 r. Prezes UOKiK trzykrotnie przedstawił na posiedzeniu Zespołu Przygotowawczego Komitetu Integracji Europejskiej informację o stanie realizacji działań związanych z wdrażaniem systemu nadzoru rynku w Polsce.

W 2003 r. zrealizowano między innymi następujące działania, określone w Programie:

- określono zasady współdziałania i wymiany informacji na szczeblu centralnym i regionalnym między organem nadzoru a organami wyspecjalizowanymi oraz służbami celnymi;
- przygotowano projekty porozumień o współpracy pomiędzy Prezesem UOKiK a poszczególnymi organami wyspecjalizowanymi;
- stworzono punkty kontaktowe w poszczególnych organach wyspecjalizowanych, w celu usprawnienia współpracy;
- opracowano wspólne dla wszystkich organów wyspecjalizowanych schematy planów kontroli, według których będzie przeprowadzana kontrola wyrobów wprowadzonych do obrotu;
- rozpoczęto współpracę z organami nadzoru rynku z krajów Unii Europejskiej i z Komisją Europejską;
- zorganizowano szkolenia funkcjonariuszy celnych z zakresu nadzoru rynku.

Ponadto w 2003 r. w ramach realizacji *Harmonogramu działań organów wyspecjalizowanych podejmowanych w ramach Programu Wykonawczego*, który stanowi załącznik do Programu Wykonawczego, opracowano system informatyczny nadzoru rynku *Hermes*. System ten jest centralnym systemem informatycznym UOKiK w ramach nadzoru rynku, umożliwiającym zarządzanie przepływem danych pomiędzy UOKiK a organami wyspecjalizowanymi. Opracowanie i stworzenie systemu zostało sfinansowane w całości ze środków Unii Europejskiej w ramach programu pomocowego PHARE 2000.

W ramach systemu *Hermes*, organy wyspecjalizowane będą przekazywać do UOKiK, za pośrednictwem standardowych formularzy, następujące rodzaje informacji: okresowe plany kontroli; informacje na temat wyników przeprowadzonych kontroli; powiadomienia o produktach nie spełniających zasadniczych wymagań; sprawozdania roczne. System *Hermes* funkcjonował będzie od dnia 1 maja 2004 r.

W skład systemu nadzoru rynku wchodzi również *Rejestr produktów niebezpiecznych*, dostępnych dla konsumentów.

Ponadto, w 2003 r. Departament Nadzoru Rynku UOKiK przygotował we współpracy z organami wyspecjalizowanymi dwa dokumenty:

- *Koszty realizacji i harmonogram działań organów wyspecjalizowanych podejmowanych w ramach Programu Wykonawczego*
- *Koszty kadrowego wzmocnienia systemu nadzoru rynku w zakresie dyrektyw nowego podejścia.*

W dniu 18 sierpnia 2003 r. dokumenty te zostały przyjęte przez Radę Ministrów, co pozwoliło na zapewnienie niezbędnych środków finansowych na realizację poszczególnych etapów wdrażania systemu nadzoru rynku w Polsce w 2004 r.

C. Kontrola jakości paliw ciekłych

W 2003 r. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wspólnie z Inspekcją Handlową podjął działania zmierzające do eliminowania nieprawidłowości na rynku paliw ciekłych, związanych przede wszystkim ze złą jakością paliwa sprzedawanego na stacjach paliwowych.

UOKiK przygotował „Program kontroli stacji paliw ciekłych”, zakładający dwa segmenty kontroli: jakości paliw ciekłych oraz legalności i rzetelności prowadzonej działalności gospodarczej. W czerwcu 2003 r. Inspekcja Handlowa, na podstawie programu i ogólnych przepisów o kontroli, a także przepisów wyznaczających parametry jakościowe dla paliw ciekłych, rozpoczęła kontrole stacji paliwowych. Zakończyły się one w listopadzie 2003 r., a w ich trakcie skontrolowano 1235 stacji w zakresie jakości paliw oraz 1317 stacji w zakresie legalności i rzetelności działalności gospodarczej. Prezes UOKiK oraz Główny Inspektor Inspekcji Handlowej podawali do publicznej wiadomości wyniki kontroli w formie regularnych raportów. W 2003 r. UOKiK podejmował ponadto szereg działań zmierzających do stworzenia organizacyjnych i prawnych podstaw kompleksowego systemu kontroli jakości paliw. Polegały one m.in. na: zbieraniu danych o przedsiębiorcach dokonujących obrotu paliwami, a także o laboratoriach uprawnionych do badania jakości paliwa, przygotowywaniu systemu gromadzenia danych o wynikach kontroli. Doświadczenia zdobyte w 2003 r. zostały wykorzystane przy przygotowaniu przepisów prawnych dotyczących kontrolowania i monitorowania jakości paliw ciekłych. Działania kontrolne kontynuowane są w 2004 r. w oparciu o ustawę o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw ciekłych.

2.2. Prace legislacyjne i współpraca międzyresortowa

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów stanowi, iż do kompetencji Prezesa UOKiK należy opracowywanie rządowych projektów aktów prawnych dotyczących praktyk ograniczających konkurencję, rozwoju konkurencji lub warunków jej powstawania, a także ochrony interesów konsumentów. Projekty te przechodzą uzgodnienia międzyresortowe, następnie rozpatrywane są przez Komisję Prawniczą w Rządowym Centrum Legislacji oraz zostają przedłożone do zaakceptowania Komitetowi Rady Ministrów i Radzie Ministrów.

Do kompetencji Prezesa UOKiK należy również udział w pracach legislacyjnych innych organów centralnej administracji rządowej jeżeli zakres przedmiotowy opracowywanych przez nie aktów dotyczy zadań realizowanych przez Prezesa UOKiK.

2.2.1. Polityka konkurencji

A: Projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz o zmianie niektórych innych ustaw⁴¹

Celem nowelizacji ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów było przede wszystkim dostosowanie jej do przepisów wspólnotowego rozporządzenia 1/2003 w sprawie wprowadzenia w życie zasad konkurencji określonych w artykule 81 i 82 Traktatu Ustanawiającego Wspólnotę Europejską.

⁴¹ W grudniu 2003 r. projekt znajdował się na końcowym etapie prac rządowych i został uchwalony 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. Nr 93, poz.891).

Na podstawie nowelizacji ustawy antymonopolowej Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów uzyskał kompetencje do stosowania traktatowych przepisów z zakresu ochrony konkurencji. Wprowadzono także zmiany proceduralne pozwalające na prowadzenie przeszukań w takim zakresie, w jakim przewiduje to rozporządzenie wspólnotowe w stosunku do Komisji, jak również zmiany umożliwiające udział w przeszukaniu pracowników Komisji i organów antymonopolowych innych państw członkowskich.

W omawianym projekcie wprowadzono także program nadzwyczajnego łagodzenia kar ('program leniency') wzorowany na rozwiązaniach wspólnotowych obowiązujących w tym obszarze. Wprowadzenie programu leniency do polskiego porządku prawnego ma na celu zwiększenie wykrywalności karteli.

Nowelizacja ustawy umożliwiła również wprowadzenie do niej poprawek wynikających z blisko trzyletnich doświadczeń w jej stosowaniu. Ustawa wymagała nowelizacji zarówno w zakresie przepisów materialnych, jak i tych o charakterze proceduralnym. Nowelizacja wprowadziła więc m.in.:

- zaostrenie niektórych przepisów dotyczących praktyk ograniczających konkurencję, rozszerzając katalog zakazanych praktyk antykonkurencyjnych o zmony przetargowe pomiędzy organizatorem przetargu a jego uczestnikami;
- ograniczenie zakresu stosowania tzw. zasady *de minimis*, wg której porozumienia zawierane przez przedsiębiorców o małej sile rynkowej uznaje się za nieszkodliwe dla konkurencji, a więc w świetle ustawy dozwolone;
- zmiany w zakresie kontroli koncentracji przedsiębiorców (najważniejszą zmianę w tym zakresie stanowi odejście od obecnie stosowanego kryterium oceny zgłoszonych koncentracji – zaniechanie stosowania *testu dominacji* na rzecz *testu istotnego ograniczenia konkurencji*);
- odejście od kryterium niskiego udziału w rynku (do 20%) jako kryterium zwolnienia spod obowiązku zgłoszenia zamiaru koncentracji;
- rezygnację z wyłączenia obowiązku zgłoszenia zamiaru koncentracji ze względu na niski obrót osiągany przez nabywanego przedsiębiorcę, jeżeli na skutek koncentracji przedsiębiorca nabywający umocni (lub osiągnie) pozycję dominującą na rynku.

B: Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wyłączenia określonych porozumień wertykalnych w sektorze pojazdów samochodowych spod zakazu porozumień ograniczających konkurencję⁴²

Rozporządzenie wyłącza spod ogólnego zakazu zawierania praktyk antykonkurencyjnych niektóre porozumienia zawierane pomiędzy dostawcami a dystrybutorami samochodów i zakładami serwisowymi. Rozporządzenie to jednoznacznie identyfikuje również kategorie porozumień bezwzględnie zakazanych, ze względu na ich szczególną szkodliwość dla konkurencji.

W 2003 r. została przygotowana nowelizacja ww. rozporządzenia, wyłączająca spod jego zakresu porozumienia dotyczące obrotu motocyklami. Nowelizacja przesunęła również wejście w życie rozporządzenia na dzień 1 maja 2004 r. (dostosowując je w tym zakresie do odpowiadającego mu rozporządzenia wspólnotowego⁴³).

⁴² Projekt został przyjęty przez Radę Ministrów w styczniu 2003 r.

⁴³ Rozporządzenie WE Nr 1400/2002 Komisji z dnia 31 lipca 2002 r. w sprawie stosowania artykułu 81 ust. 3 Traktatu do grup wertykalnych porozumień i praktyk uzgodnionych w sektorze pojazdów samochodowych.

2.2.2. Polityka konsumencka

A: Projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny

Zmiana ustawy wynikała z konieczności wdrożenia do polskiego ustawodawstwa Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2002/65/WE z dnia 23 września 2002 r. w sprawie sprzedaży konsumentom usług finansowych na odległość oraz zmieniającej dyrektywę Rady 90/619/EWG oraz dyrektywy 97/7/WE i 98/27/WE.

Dodatkowym powodem dla którego rozpoczęto prace nad przedmiotową ustawą był brak w polskim porządku prawnym szczególnych przepisów regulujących usługi finansowe świadczone na odległość. Przepisy projektowanej ustawy zapewnią większą ochronę konsumentom usług finansowych świadczonych na odległość (np. usług świadczonych za pomocą internetu, czy telefonu). Kompleksowy charakter i ryzyko związane z operacjami finansowymi świadczonymi na odległość sprawiają, że zagwarantowanie konsumentom odpowiedniej ochrony jest w przypadku tego typu usług niezwykle istotne.

2.2.3. Monitorowanie pomocy państwa

A: Projekt ustawy o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej⁴⁴

W 2003 r. w UOKiK rozpoczęto intensywne prace nad projektem ustawy mającym na celu uregulowanie kwestii udzielania pomocy przedsiębiorcom po wejściu Polski do UE.

Z uwagi na to, że po akcesji zamiar udzielenia pomocy przedsiębiorcom będzie musiał być zgłaszany do Komisji Europejskiej w formie projektu programu pomocowego lub pomocy *ad hoc* (pomocy indywidualnej), w przygotowywanym projekcie zawarto m.in.:

- przepisy określające sposób współpracy między podmiotami udzielającymi pomocy, opracowującymi programy pomocowe, beneficjentami pomocy i innymi zainteresowanymi podmiotami a Prezesem UOKiK i Komisją Europejską;
- przepisy nakładające na podmioty udzielające pomocy oraz jej beneficjentów obowiązki sprawozdawcze, polegające na okresowym zawiadamianiu Prezesa UOKiK o przypadkach udzielenia pomocy publicznej.

Projekt ustawy przewiduje także, że Prezes UOKiK informuje Komisję Europejską o pomocy publicznej udzielanej w Polsce. Ponadto, w projekcie znalazły się również przepisy regulujące kwestie zwrotu pomocy przyznanej niezgodnie z prawem lub wykorzystanej niezgodnie z przeznaczeniem.

B: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2003 r. w sprawie sprawozdań przedsiębiorców korzystających z pomocy publicznej (Dz. U. Nr 99, poz. 905)

Rozporządzenie reguluje obowiązki sprawozdawcze przedsiębiorców korzystających z pomocy publicznej w stosunku do organu nadzorującego.

⁴⁴ Prace nad projektem w roku 2003 zakończyły się jego przekazaniem do uzgodnień międzyresortowych. Akt ten został uchwalony 30 kwietnia 2004 r. (Dz. U. Nr 123, poz. 1291).

C: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 lutego 2003 r. w sprawie badania skuteczności i efektywności pomocy publicznej (Dz. U. Nr 31, poz. 254 ze zm.)

Rozporządzenie zobowiązuje organy udzielające pomocy publicznej do badania skuteczności i efektywności udzielonej pomocy.

D: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 lutego 2003 r. w sprawie pomocy publicznej, której skuteczność i efektywność będzie podlegać badaniu (Dz. U. Nr 31, poz. 255)

Rozporządzenie wskazuje obszary pomocy, której skuteczność i efektywność podlega badaniu po zakończeniu 2002 r.

2.2.4. Nadzór rynku

A: Projekt ustawy o ogólnym bezpieczeństwie produktów⁴⁵

Ustawa określa procedury postępowania z produktami niebezpiecznymi oraz obowiązki przedsiębiorców – producentów i dystrybutorów – w zakresie produktów wprowadzonych do obrotu.

Podstawowym obowiązkiem, który ustawa nakłada na producenta⁴⁶ jest obowiązek wprowadzania na rynek wyłącznie bezpiecznych produktów. Producenci i dystrybutorzy mają obowiązek współpracować z Prezesem UOKiK i Inspekcją Handlową. Dystrybutorzy nie mogą dostarczać wyrobów, które nie spełniają wymogów bezpieczeństwa. Mają oni również obowiązek zbierania informacji od klientów o zagrożeniach związanych z produktami i przekazywać je producentom oraz właściwym organom. Przedsiębiorcy zobowiązani są także do informowania Prezesa UOKiK o będących w obrocie produktach niebezpiecznych.

Za kontrolę bezpieczeństwa produktów odpowiada Inspekcja Handlowa. W przypadku gdy zaistnieją wątpliwości co do spełniania przez produkt wymagań bezpieczeństwa, Główny Inspektor Inspekcji Handlowej informuje o tym fakcie Prezesa UOKiK. Skargi na produkty niebezpieczne mogą zgłaszać również konsumenci. Jeśli Prezes UOKiK uzna, że produkt nie spełnia wymagań bezpieczeństwa, może nałożyć na jego producenta lub dystrybutora określone obowiązki, uzależnione od stopnia zagrożenia – m.in. nakazać przedsiębiorcy podanie do publicznej wiadomości odpowiednich ostrzeżeń, przebadać produkt, zakazać jego sprzedaży lub nakazać wycofanie z obrotu. Jeżeli Prezes UOKiK wyda decyzję o wycofaniu produktów od użytkowników, konsument będzie mógł zażądać odkupienia wyrobu za cenę, jaką za niego zapłacił.

Produkty uznane przez Prezesa UOKiK za nie spełniające wymogów bezpieczeństwa, a także zatrzymane przez organy celne będą umieszczane w dostępnym na stronie internetowej Urzędu rejestrze produktów niebezpiecznych (www.uokik.gov.pl). Prezes UOKiK będzie mógł również z własnej inicjatywy informować opinię publiczną o produktach stwarzających zagrożenie dla konsumentów.

⁴⁵ Projekt został przyjęty w dniu 19 sierpnia 2003 r. przez Radę Ministrów wraz z projektami aktów wykonawczych i skierowany do Sejmu. Ustawa została uchwalona przez Sejm 12 grudnia 2003 r. i weszła w życie 31 stycznia 2004 r.

⁴⁶ Przez którego rozumie się wytwórcę produktu, przedsiębiorcę który występuje jako wytwórca oraz importera.

B: Projekt rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie bezpieczeństwa i znakowania produktów włókienniczych⁴⁷

Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie bezpieczeństwa i znakowania produktów włókienniczych stanowi wykonanie delegacji ustawowej zawartej w ustawie z dnia 22 stycznia 2000 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów. Nowelizacja była następstwem zgłoszenia uwag do tego rozporządzenia przez Komisję Europejską. Wskutek nowelizacji rozszerzono m.in. zakres przedmiotowy regulacji o wymagania dla odzieży używanej.

2.2.5. Udział w pracach legislacyjnych innych resortów

A: Współpraca legislacyjna w związku z implementacją systemu nadzoru rynku w zakresie dyrektyw nowego podejścia

W 2003 r. Departament Nadzoru Rynku UOKiK brał również czynny udział w pracach legislacyjnych prowadzonych przez inne resorty w związku z trwającym procesem implementacji systemu nadzoru rynku w zakresie dyrektyw nowego podejścia.

W ramach ww. współpracy UOKiK uczestniczył w pracach nad projektem ustawy zmieniającej ustawę z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności przygotowywanym przez Ministerstwo Gospodarki. Wkład UOKiK w prace nad projektem obejmował przygotowanie rozdziału VI ustawy – *System kontroli wyrobów wprowadzonych do obrotu*. Zmiany wprowadzone do ustawy miały na celu:

- rozszerzenie katalogu organów prowadzących kontrolę spełniania przez wyroby zasadniczych wymagań (organów wyspecjalizowanych) o Inspekcję Ochrony Środowiska, urzędy morskie oraz Urząd Transportu Kolejowego;
- usprawnienie systemu kontroli wyrobów wprowadzonych do obrotu poprzez precyzyjne określenie zakresu kompetencji Prezesa UOKiK i organów wyspecjalizowanych;⁴⁸
- ujednolicenie trybu prowadzenia przez organy wyspecjalizowane kontroli i postępowań w sprawie zasadniczych wymagań;
- określenie kolejności czynności kontrolnych podejmowanych przez organy wyspecjalizowane;
- precyzyjne określenie procedury postępowania organów celnych przy zatrzymywaniu wyrobów niezgodnych z zasadniczymi wymaganiami;
- stworzenie podstaw sprawnego funkcjonowania rejestru wyrobów niezgodnych z zasadniczymi wymaganiami i uregulowanie zasad przepływu danych pomiędzy Prezesem UOKiK, organami wyspecjalizowanymi i organami celnymi.

Nadto, Departament Nadzoru Rynku UOKiK brał również udział w pracach nad projektami dwudziestu aktów prawnych transponujących do polskiego porządku prawnego zestaw dyrektyw nowego podejścia. Są to:

- ustawa o wyposażeniu morskim (Dz. U. z 2004 r. Nr 93, poz. 899 ze zm.);
- ustawa o wyrobach budowlanych (Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 881 ze zm.);
- ustawa o zmianie ustawy o transporcie kolejowym (Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 883 ze zm.);

⁴⁷ Rozporządzenie weszło w życie w dniu 29 sierpnia 2003 r.

⁴⁸ System kontroli wyrobów wprowadzonych do obrotu tworzą: Prezes UOKiK oraz 8 organów, zwanych w ustawie organami wyspecjalizowanymi. Prezes UOKiK pełni funkcję organu monitorującego system. Do jego zadań w ramach tego systemu należy: współpraca z organami wyspecjalizowanymi, opiniowanie okresowych planów kontroli przeprowadzanych przez organy wyspecjalizowane, przekazywanie organom wyspecjalizowanym informacji wskazujących, że wyrób nie spełnia zasadniczych wymagań, prowadzenie rejestru wyrobów niezgodnych z zasadniczymi wymaganiami oraz gromadzenie informacji dotyczących systemu kontroli.

- ustawa o zmianie ustawy o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (Dz. U. z 2004 r. Nr 11, poz. 97 ze zm.);
- rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie wymagań zasadniczych w zakresie efektywności energetycznej dla sprzętu chłodniczego (Dz. U. z 2003 r. Nr 219, poz. 2157)
- rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie zasadniczych wymagań dla prostych zbiorników ciśnieniowych podlegających ocenie zgodności (Dz. U. z 2003 r. Nr 98, poz. 898 ze zm.);
- rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie zasadniczych wymagań dla urządzeń i systemów ochronnych przeznaczonych do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem (Dz. U. z 2003 r. Nr 143, poz. 1393 ze zm.);
- rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie zasadniczych wymagań dla maszyn i elementów bezpieczeństwa (Dz. U. z 2003 r. Nr 91, poz. 858 ze zm.);
- rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie zasadniczych wymagań dla urządzeń spalających paliwa gazowe (Dz. U. z 2003 r. Nr 91, poz. 859 ze zm.);
- rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie zasadniczych wymagań dla sprzętu elektrycznego (Dz. U. z 2003 r. Nr 49, poz. 414 ze zm.);
- rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie zasadniczych wymagań dla rekreacyjnych jednostek pływających (Dz. U. z 2003 r. Nr 91, poz. 857 ze zm.);
- rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie zasadniczych wymagań dla zabawek (Dz. U. z 2003 r. Nr 210, poz. 2045 ze zm.);
- rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie zasadniczych wymagań dla wag nieautomatycznych podlegających ocenie zgodności (Dz. U. z 2004 r. Nr 4, poz. 3 ze zm.);
- rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wymagań zasadniczych dla środków ochrony indywidualnej (Dz. U. z 2003 r. Nr 80, poz. 725 ze zm.);
- rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie zasadniczych wymagań dla urządzeń używanych na zewnątrz pomieszczeń w zakresie emisji hałasu do środowiska (Dz. U. z 2003 r. Nr 138, poz. 1316 ze zm.);
- rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie zasadniczych wymagań dla urządzeń ciśnieniowych i zespołów urządzeń ciśnieniowych (Dz. U. z 2003 r. Nr 99, poz. 912 ze zm.);
- rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie zasadniczych wymagań dotyczących efektywności energetycznej nowych kotłów grzewczych opalanych paliwami ciekłymi lub gazowymi (Dz. U. z 2003 r. Nr 97, poz. 881 ze zm.);
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie zasadniczych wymagań dla kolei linowych przeznaczonych dla przewozu osób (Dz. U. z 2004 r. Nr 15, poz. 130 ze zm.);
- rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie zasadniczych wymagań dla dźwigów i ich elementów bezpieczeństwa (Dz. U. z 2003 r. Nr 11, poz. 110 ze zm.);

- rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie dokonywania oceny zgodności aparatury z zasadniczymi wymaganiami dotyczącymi kompatybilności elektromagnetycznej oraz sposobu jej oznakowania (Dz. U. z 2003 r. Nr 90, poz. 848 ze zm.).

B: Udział w pracach nad projektami innych aktów prawnych

W 2003 r. UOKiK brał również udział w pracach nad projektem nowej ustawy o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw ciekłych.⁴⁹ Prace nad ustawą zostały podjęte z inicjatywy Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Propozycja skierowana była do Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, jako resortu odpowiedzialnego za przygotowanie ustawy i zawierała m.in. przepisy dotyczące objęcia kontrolą wszystkich ogniw dystrybucji paliwa (hurtowników) tak, aby w systemie kontroli znaleźli się wszyscy przedsiębiorcy dokonujący obrotu paliwami, ponadto propozycje wprowadzenia wysokich kar grzywny, oraz przepisy usprawniające procedurę kontroli i umożliwiające prowadzenie wewnętrznej kontroli w Inspekcji Handlowej. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów aktywnie uczestniczył w pracach nad projektem ustawy o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw ciekłych, zarówno podczas uzgodnień międzyresortowych jak i w czasie prac parlamentarnych, a także w pracach nad aktami wykonawczymi do tej ustawy.

Urząd uczestniczył również w pracach nad nowelizacją ustawy o biokomponentach stosowanych w paliwach ciekłych i biopaliwach ciekłych⁵⁰ oraz wydanych na jej podstawie aktach wykonawczych.

C: Opiniowanie projektów aktów prawnych

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zaopiniował w 2003 r., na etapie uzgodnień międzyresortowych oraz na etapie dalszych prac Rady Ministrów (Komitet Rady Ministrów, Zespół Przygotowawczy Komitetu Integracji Europejskiej, Rada Ministrów) 2446 rządowych projektów aktów prawnych oraz stanowisk Rządu do projektów sejmowych.

Urząd zgłosił m.in. uwagi do następujących projektów:

- projekt ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, o zmianie ustawy – kodeks postępowania cywilnego oraz o zmianie niektórych innych ustaw;
- projekt ustawy o swobodzie działalności gospodarczej;
- projekt ustawy o niektórych zabezpieczeniach finansowych;
- projekt ustawy o sprawowaniu przez samorządy zawodowe pieczy nad należytym wykonywaniem zawodów zaufania publicznego i o nadzorze nad działalnością samorządów zawodowych oraz o zmianie niektórych ustaw;
- projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo pocztowe;
- projekt rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie określenia sądów polubownych właściwych do rozpoznawania spraw związanych z wydawaniem i używaniem elektronicznych instrumentów płatniczych;
- projekt ustawy o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz o zmianie innych ustaw;
- projekt ustawy o zmianie ustawy o restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali;
- projekt ustawy o usługach powszechnych;
- projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o publicznym obrocie papierami wartościowym oraz o zmianie innych ustaw;

⁴⁹ Ustawa z dnia 23 stycznia 2004 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw ciekłych i biopaliw ciekłych (Dz. U. Nr 34, poz. 293 ze zm.).

⁵⁰ Ustawa z dnia 2 października 2003r. o biokomponentach stosowanych w paliwach ciekłych i biopaliwach ciekłych (Dz. U. Nr 199, poz. 1934 ze zm.)

- projekt ustawy o zmianie ustawy o autostradach płatnych oraz o zmianie niektórych innych ustaw;

2.2.6. Współpraca międzyresortowa

W 2003 roku kierownictwo i pracownicy UOKiK uczestniczyli we wszystkich posiedzeniach Sejmowej Komisji Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Brali również udział w obradach innych komisji parlamentarnych, podczas których omawiano i formułowano różne kierunki polityki i strategię, w których konkurencja była sprawą pierwszoplanową. Były to:

- Sejmowa Komisja Gospodarki;
- Sejmowa Komisja Infrastruktury;
- Sejmowa Komisja Ochrony Środowiska
- Sejmowa Komisja Finansów Publicznych;
- Senacka Komisja Gospodarki;
- Podkomisja ds. nowelizacji ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Sejmowa Komisja Gospodarki).

2.3. Komunikacja społeczna i współpraca międzynarodowa

Od początku swojej działalności Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów starał się prowadzić transparentną politykę informacyjną opartą na dialogu ze swoimi interesantami. Działania w tym zakresie, dotyczące zarówno polityki konkurencji jak i konsumenckiej można podzielić na dwie podstawowe kategorie

- komunikacja ze środkami masowego przekazu i społeczeństwem;
- współpraca z instytucjami zagranicznymi.

2.3.1. Komunikacja społeczna

Kształtowanie efektywnej strategii informacyjnej w zakresie polityki konsumenckiej oraz ochrony konkurencji jest jednym z najważniejszych zadań Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Za realizację tego celu, polegającego przede wszystkim na szeroko pojętej informacji, edukacji oraz promocji odpowiedzialny jest Departament Współpracy z Zagranicą i Komunikacji Społecznej.

W roku 2003 komunikacja społeczna na poziomie ogólnopolskim oraz regionalnym koncentrowała się na przygotowaniu społeczeństwa polskiego do funkcjonowania w ramach rynku wewnętrznego Unii Europejskiej w kontekście korzystania przezeń z przysługujących mu praw konsumenckich. Podobnie jak w poprzednich latach funkcjonowania Urzędu, polityka informacyjna służyła również na promowaniu wśród przedsiębiorców zasad wolnej konkurencji.

Jako że rozwojowi rynku wewnętrznego i optymalnemu z niego korzystaniu przez uczestników powinien towarzyszyć duch partnerstwa między poszczególnymi interesariuszami, jednym z priorytetów w polityce informacyjnej Urzędu w poprzednim roku było stworzenie forum dialogu pomiędzy wszystkimi uczestnikami rynku – konsumentami, producentami oraz dystrybutorami. Stąd też w marcu 2003 r. Prezes UOKiK powołał Radę Ochrony Konkurencji i Konsumentów ('ROKiK', 'Rada').

Rada stanowi forum umożliwiające dialog środowisk przedsiębiorców, organizacji pozarządowych oraz autorytetów naukowych i instytucji, którym przyświeca jeden cel: podnoszenie świadomości konsumentów oraz dbałość o ich interesy ekonomiczne i zdrowotne. Jednym z głównych zadań Rady, zbieżnym z najnowszymi kierunkami polityki unijnej, jest wspieranie tworzenia kodeksów dobrych praktyk rynkowych w różnych sektorach polskiej gospodarki.

Jedno z podstawowych założeń na jakich oparta została polityka informacyjna Urzędu stanowi zapewnienie ciągłego napływu informacji o działaniach UOKiK do wszystkich środków masowego przekazu oraz nieustanne promowanie i wzmacnianie wizerunku Urzędu.

Działania informacyjne UOKiK są adresowane do następujących grup społecznych:

- organizacje biznesowe;
- stowarzyszenia handlowe;
- przedsiębiorcy (tj. duże firmy, małe i średnie przedsiębiorstwa; radców prawnych świadczących usługi dla przedsiębiorstw);
- środki masowego przekazu (prasa, radio, telewizja, mass media o zasięgu ogólnokrajowym i regionalnym, dziennikarze, zwłaszcza zajmujący się gospodarką; korespondenci mediów zagranicznych);
- ogół ludności.

Aby przyciągnąć uwagę grup wyszczególnionych powyżej Departament organizuje konferencje, oświadczenia i śniadania prasowe, które zwykle odbywają się w związku ze specjalnymi wydarzeniami.

Do najważniejszych konferencji, które miały miejsce w 2003 roku należy zaliczyć:

- marzec 2003 r.: Inaugurację Rady Ochrony Konkurencji i Konsumentów, połączoną z konferencją „*Prawa konsumentów w UE – sektor usług telekomunikacyjnych*”, z udziałem ekspertów Consumers International, Narodowej Rady Konsumentckiej z Wielkiej Brytanii, Krajowej Rady Konsumentckiej z Francji, Francuskiej Federacji Konsumentckiej oraz przedstawicieli polskich konsumentckich organizacji pozarządowych i innych;
- kwiecień 2003 r.: *Narzędzia ochrony konsumentów: konkurencja, informacja, reprezentacja*, międzynarodową konferencję z udziałem przedstawicieli Komisji Europejskiej, organizacji niemieckich oraz polskich zaangażowanych w ochronę konsumentów, a także przedsiębiorców ;
- maj 2003 r.: *Młody konsument w Europie*, konferencję zorganizowaną z udziałem przedstawicieli konsumentckich instytucji polskich i europejskich (francuskie i brytyjskie), organizacji pozarządowych, a także socjologów.

Podobnie jak to miało miejsce w latach poprzednich tak i w 2003 r. Biuro Prasowe UOKiK efektywnie współpracowało z mediami w celu jak najskuteczniejszego dotarcia do społeczeństwa. Media ogólnopolskie i regionalne były najważniejszym partnerem Urzędu w przekazie informacji, wyjaśnianiu decyzji Prezesa oraz edukacji konsumentów. W roku 2003 wydano blisko 200 komunikatów prasowych, z czego 98 dotyczyło bezpośrednio ochrony konsumentów. Ponadto, Prezesi oraz eksperci UOKiK regularnie udzielali wywiadów w telewizji i radiu – zarówno w programach informacyjnych, jak i audycjach o tematyce gospodarczej i społecznej. Popularną formą kooperacji z mediami są również specjalne wkładki do prasy opracowywane przez UOKiK we współpracy z redakcjami. W 2003 r. UOKiK wydał min. wkładkę tematyczną poświęconą zagadnieniom konsumentckim oraz polityce konkurencji zamieszczoną w *Gazecie Wyborczej*.

Innym istotnym elementem działalności UOKiK są kampanie edukacyjne skierowane do szerokiej rzeszy odbiorców. W 2003 roku działania w tym zakresie oparte były na badaniach i analizach, na podstawie których definiowano najczęstsze zaniedbania występujące na rynku. W opisywanym okresie przeprowadzono łącznie osiem kampanii edukacyjnych poświęconych: usługom bankowym, deweloperskim, turystycznym, energetycznym, telekomunikacyjnym, jakości produktów, edukacji młodego konsumenta oraz kampanię promocyjną poprzedzającą referendum akcesyjne Polski do Unii Europejskiej⁵¹.

2.3.2. Współpraca z zagranicą

W 2003 r. działalność UOKiK w zakresie współpracy z zagranicą koncentrowała się na dwóch obszarach. Z jednej strony Urząd aktywnie współpracował z międzynarodowymi organizacjami zajmującymi się zagadnieniami z zakresu polityki konkurencji oraz polityki konsumenckiej, z drugiej natomiast utrzymywał bilateralne relacje z zagranicznymi, narodowymi instytucjami odpowiedzialnymi za te obszary.

W poprzednim roku najistotniejsze znaczenie dla UOKiK miała stała współpraca z Komisją Europejską, a także z innymi instytucjami unijnymi. Współpraca ta miała na celu jak najlepsze przygotowanie Polski do członkostwa w UE, w zakresie polityki konkurencji i ochrony konsumentów. Przedstawiciele Urzędu uczestniczyli także w spotkaniach w ramach Europejskiej Sieci Konkurencji (ECN), zrzeszającej organy antymonopolowe państw członkowskich UE. Ponadto, UOKiK w 2003 roku wniósł istotny wkład w działalność Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD), biorąc udział w pracach Komitetów Konkurencji, Komitetu Konsumenckiego oraz ich grup roboczych. Rozwijano również współpracę ze Światową Organizacją Handlu (WTO), Konferencją Narodów Zjednoczonych ds. Handlu i Rozwoju (UNCTAD) oraz Międzynarodową Siecią Konkurencji (ICN). W ramach współpracy międzynarodowej, w obszarze polityki konsumenckiej przedstawiciele Urzędu brali czynny udział w spotkaniach Międzynarodowej Sieci Ochrony Konsumentów (ICPEN) oraz Światowego Stowarzyszenia Konsumenckiego (Consumers International – CI).

Dodatkowo w 2003 r. kontynuowano współpracę w ramach dwustronnych kontaktów UOKiK z jego odpowiednikami w innych krajach europejskich. Rozwijano bilateralne relacje z Biurem Antymonopolowym Federacji Rosyjskiej, Ukraińskim Komitetem Antymonopolowym a także z brytyjskimi DTI (*Department of Trade and Industry*) oraz OFT (*Office of Fair Trading*) jak również z francuską Dyrekcją Generalną ds. Konkurencji, Konsumentów i Ścigania Nadużyć (DGCCRF).

Warto wspomnieć także, iż w 2003 roku UOKiK był gospodarzem warsztatu w ramach Środkowoeuropejskiej Inicjatywy Konkurencji (CECI – *La Gare*), który odbył się na początku 2004 roku w Krakowie.

⁵¹ Kampanie te były odpowiedzią na wyniki badań przeprowadzone przez Departament Polityki Konsumenckiej.

2.4. Odniesienia do raportów, analiz oraz innych dokumentów

W 2003 r., po raz pierwszy w historii Urzędu, wydano drukiem sprawozdanie z działalności UOKiK w 2002 r. (raporty z działalności UOKiK sporządzane są od 1993, nie mniej jednak do tej pory były one dostępne jedynie w formie elektronicznej).

Pod koniec 2002 r. rozpoczęto prace nad raportem *Polski sektor telekomunikacyjny w świetle działań organu antymonopolowego*. Przedmiotowy raport zawiera analizę najbardziej powszechnych oraz najbardziej rażących praktyk ograniczających konkurencję, które wystąpiły w tym sektorze i były przedmiotem prowadzonych przez UOKiK postępowań. Opracowanie to zawiera również prognozy przyszłych tendencji w odniesieniu do tej problematyki. W 2003 r. raport został przetłumaczony na język angielski i wydany drukiem w postaci broszury oraz w formie elektronicznej.

Ponadto, w 2003 r. w UOKiK opublikowane zostały następujące pozycje:

- Pakiet edukacyjny *ABC Młodego Konsumenta*;
- *Przewodnik po usługach bankowych*;
- Ulotka pt. *Kredyt konsumencki*;
- Ulotka pt. *Kredyt bankowy*;
- Ulotka pt. *Rachunki bankowe i ich rodzaje*;
- Ulotka pt. *Przed zawarciem umowy z bankiem*;
- *Usługi bankowe w aspekcie ochrony praw konsumentów. Raport z kontroli wzorców umownych uznanych za niedozwolone*;
- *Zagrożenia dla konsumentów na rynku bankowości detalicznej w Polsce. Raport Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową*;
- *Vademecum – Jak przygotować dokumentację techniczną?*
- Przewodnik pt. *Wdrażanie dyrektyw opartych na koncepcji nowego i globalnego podejścia*;
- *Wyjaśnienia Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w zakresie kryteriów zgłaszania zamiaru koncentracji* (wersja polska i angielska);
- *Wyjaśnienia Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w zakresie procedury zgłaszania zamiaru koncentracji*;
- *Problem nadużywania pozycji dominującej w świetle przepisów i orzecznictwa wspólnotowego*;
- *Kontrola koncentracji w sektorze instytucji finansowych w świetle przepisów i orzecznictwa wspólnotowego – odniesienie do prawa polskiego*.

Opracowanie w oparciu o raporty częściowe przygotowane przez Departamenty i Delegatury UOKiK:

Cecylia Bernacka
Maciej Berestecki
Marcin Budyta
Michał Jasiorkowski

**Departament
Współpracy z Zagranicą
i Komunikacji Społecznej**